

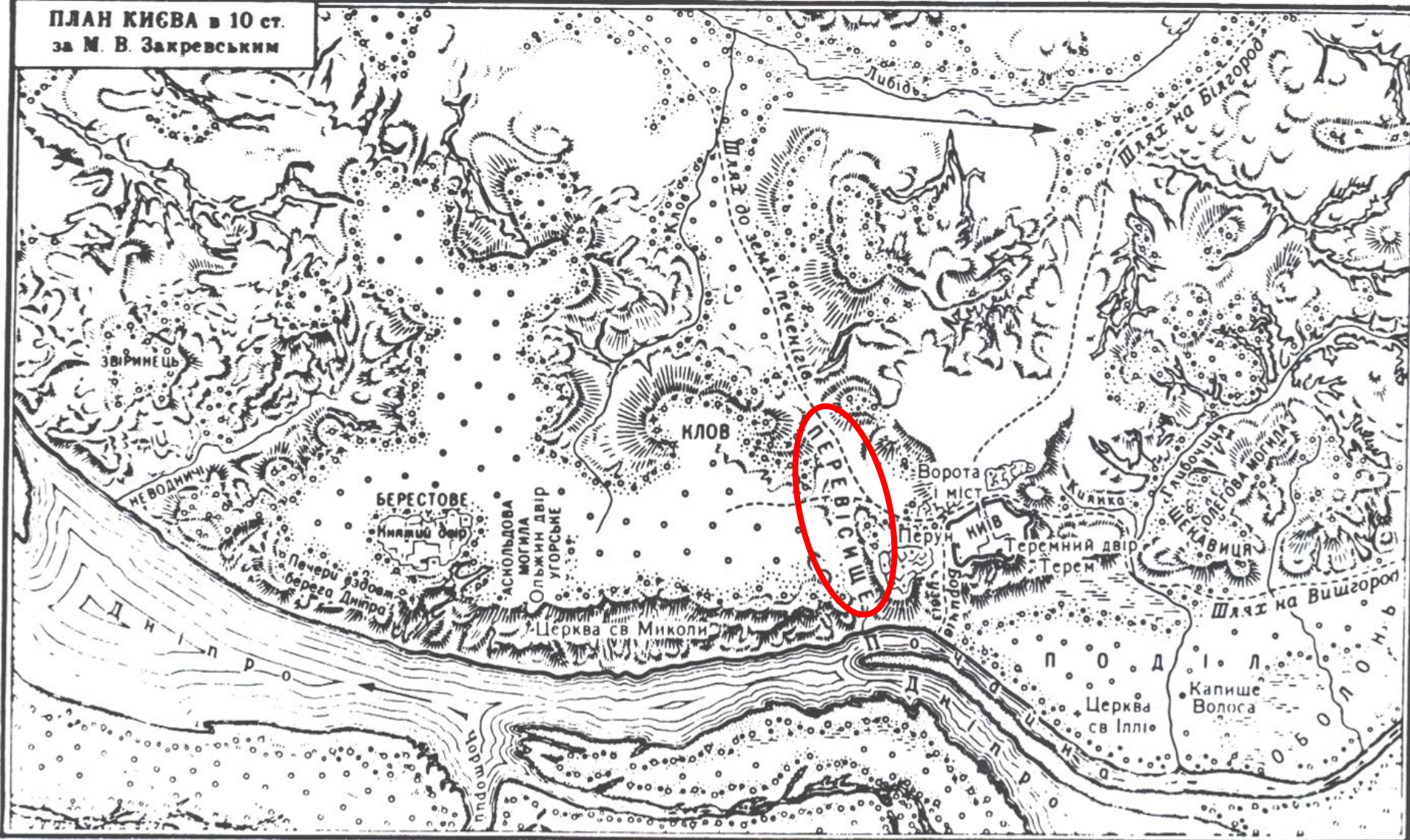
Історія в ілюстраціях

Європейська площа Києва

Фотоальбом з колекцій києвознавців
Михайла Кальницького, Василя Галайби,
Олександра Возницького, Артема Гусинського,
з сайтів **photohistory.kiev.ua, grad.kiev.ua,**
interesniy-kiev.livejournal.com,
archunion.com.ua

© Валерій Лисенко, Київ 2014

ПЛАН КИЄВА в 10 ст.
за М. В. Закревським

Від переправи біля Неводничів, Довгою нивою повз Берестове і Клов, Івановим шляхом, через Перевісище і далі на Білгород пролягав транзитний торговий шлях зі сходу на захід. Згідно старої традиції, картосхеми Києва зображали “від Дніпра”

ПЛАНЪ КІЕВА ОТЪ 1700 ДО 1800 ГОДА

Планъ четвертый

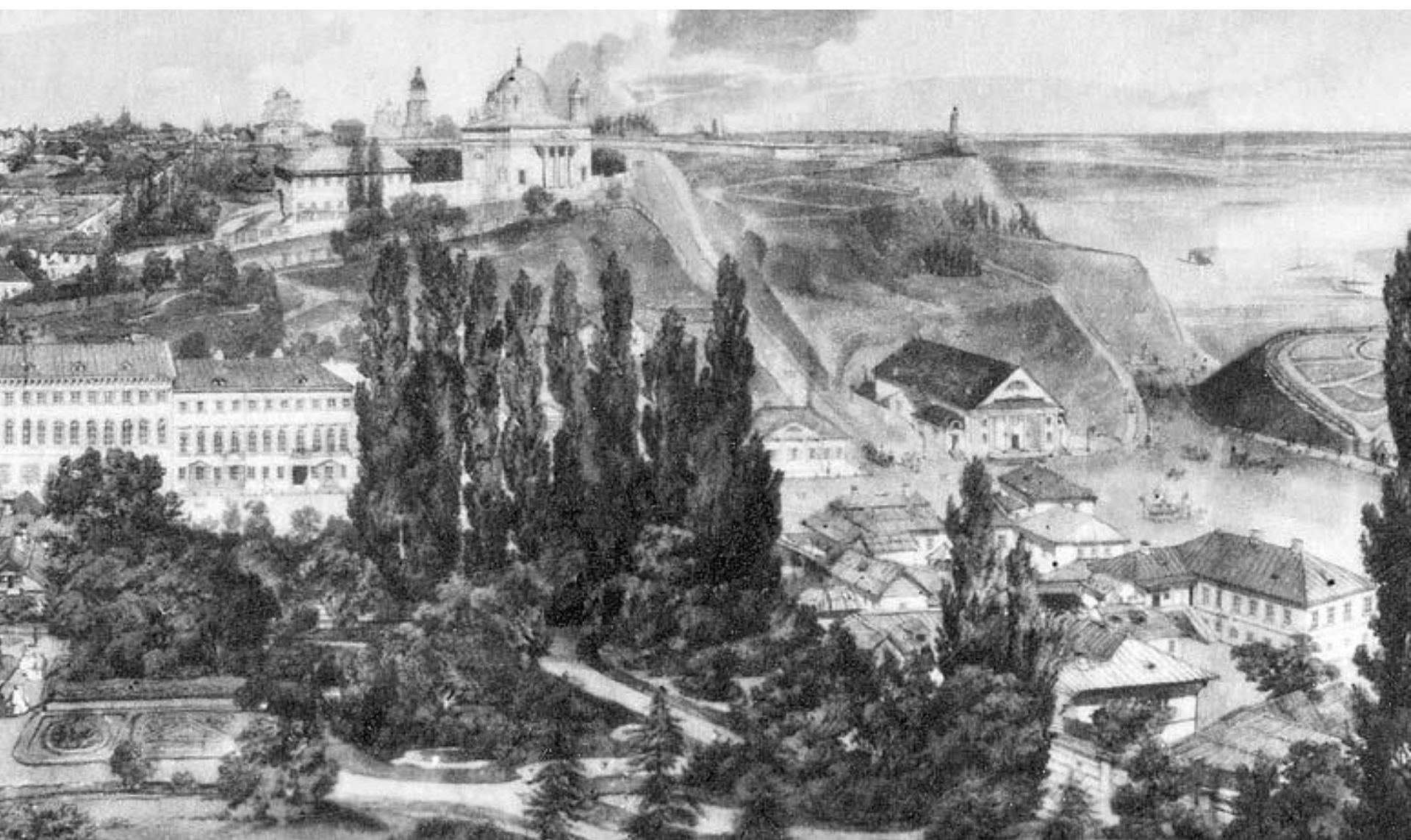

1849 год. "Институт благородных девиц, дворцовый сад, дорога, ведущая на Подол, вид близ церкви святого Михаила" из редкого издания "Альбом живописных видов России / рисовал с натуры академик Г.Ф. Ваничек". Вид з Володимирської гірки на Європейську площу та Липки, середина XIX ст. Ліворуч сад Товариства штучних мінеральних вод

В.Ф.Тимм. Олександрівська вулиця. 1860

Фрагмент панорами Києва. Рисунок Гротте. 1850. В часи гетьмана Івана Мазепи та царя Петра І було прорито судноплавний канал через піщану косу від Подолу до Дніпра а також прорізано схил Михайлівської гори для скорочення шляху від Подолу до Печерська. Так утворився узвіз, який нині зветься Володимирським

Перший міський театр початку XIX ст.
Малюнок Миколи Закревського. **Хрещатик 2**
(1805-1851, арх. Андрій Меленський)

Тарас Шевченко. Костел у Києві. Ліворуч будинок
домініканського монастиря, згодом перетворений на плебанію.
З 2013 р. в ньому розмістилося посольство Канади

Фонтан «Иван» или Фундуклеевский (1843) назван в честь любимого киевлянами гражданского губернатора 1839-52 Ивана Фундукля (1804-1880). Литография И. Ляуфера с акварели М. Сажина, 1850-е гг.

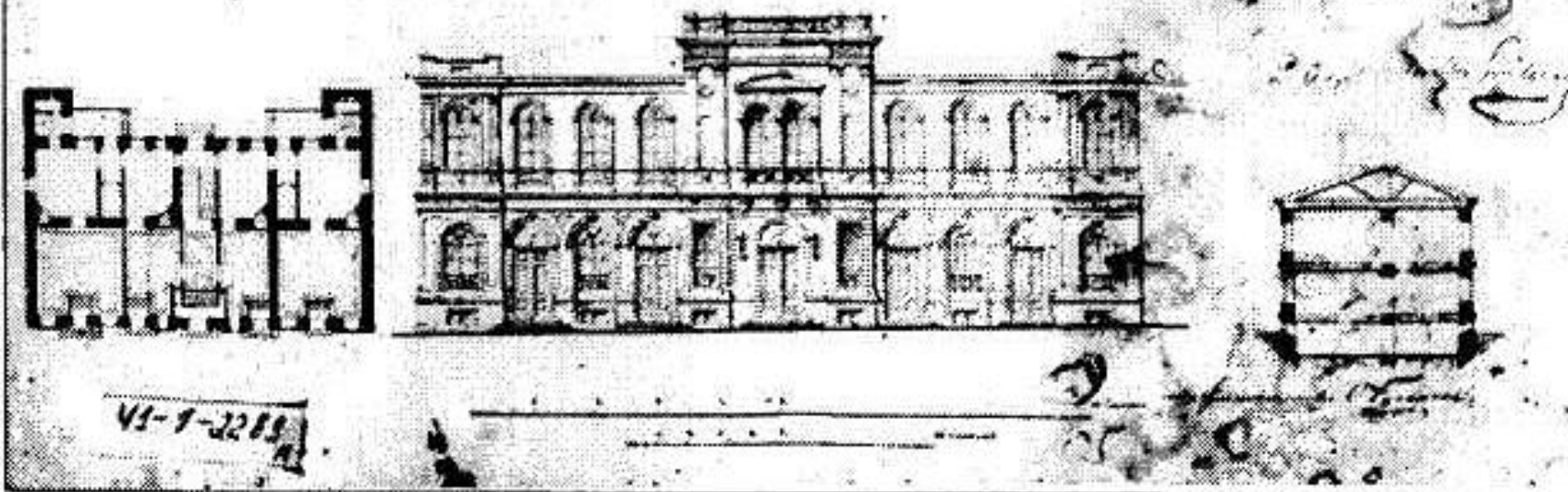
Проект

Назначеніе: для хранения вещей и вещей. Здание будет иметь в своем составе: кухню, столовую, спальню, ванную, туалет, коридор, прихожую, а также входы в сад и в дом. В саду будет находиться: сад, бассейн, фонтан, дорожки, скамейки, лавочки, и т.д. В доме будет находиться: гостиная, столовая, спальня, ванная, туалет, коридор, прихожая, а также входы в сад и в дом.

Исполнитель: Н. Карпачев
 Клиент: Ховалкина, Екатерина
 Адрес: Бухарь, Бухарь

План: М. 1:500
 Описание: Здание имеет в своем составе: кухню, столовую, спальню, ванную, туалет, коридор, прихожую, а также входы в сад и в дом. В саду будет находиться: сад, бассейн, фонтан, дорожки, скамейки, лавочки, и т.д. В доме будет находиться: гостиная, столовая, спальня, ванная, туалет, коридор, прихожая, а также входы в сад и в дом.

Составитель: Е. Карпачев
 М. 1:500

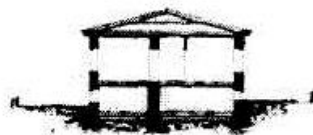
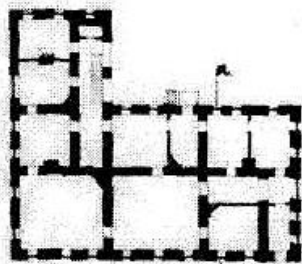
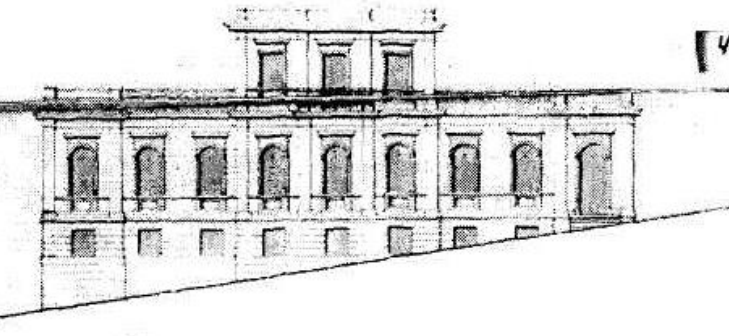
Проект будинку в садибі Ховалкіна по лінії вул. Хрещатик. 1859 р.
 Арх. Ф. Голованов.

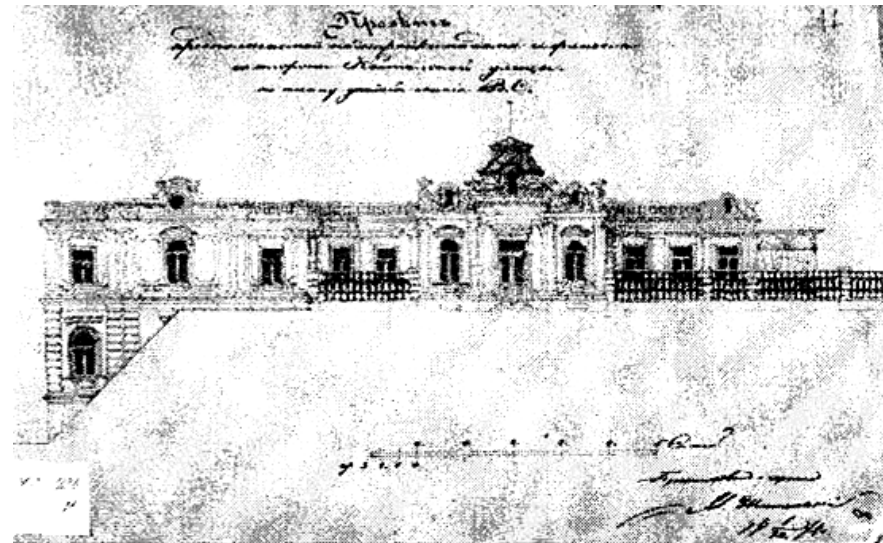
и добровольному поступку от имени А.И. Иван. Николая Николаевича Корсака.
Савинкина, от Владимир. А. Коба. Василь, по линии студента-экономиста Училища В.
Училища Всеславянского училища идеологическая образованная. Земля св. Восточная Восток св.
группы от самостоятельного украинского поступка самостоятельного

[illegible]

41-1-22

*Проект надбудови мезоніну над
існуючим будинком №5/1
по вул. Трьохсвятительській. 1862 р.
Проектував Беристовський. ДАКО,
ф. 41, оп. 1, спр. 2289.*

*Проект перетворення існуючого
будинку №5/1. Фасад по лінії вул.
Костьольної. 1874 р. Арх. П.
Спарро, М. Шмигельський..ДАМК,
ф. 163, оп. 41.-926.*

Художник Наполеон Орда (1807–1883)

Вид на Європейську площу із Садової гори (тепер там Нац. художній музей). Фото Б. Захаревича. Кінець 1860-х років. Видно готель «Європейський», на дальньому плані – костел св. Олександра і Михайлівський собор. Нині на місці забудови, що ліворуч, споруда установ НАН України

1870-й год. Владимирский спуск (тогда Александровская улица). В левой части фото сейчас Филармония, справа видна гостиница «Европейская» (где ныне Украинский дом), на горе – Институт благородных девиц, под ним здание с колонами, где сейчас гостиница «Днепр». Фото из архива Елены Насыровой.

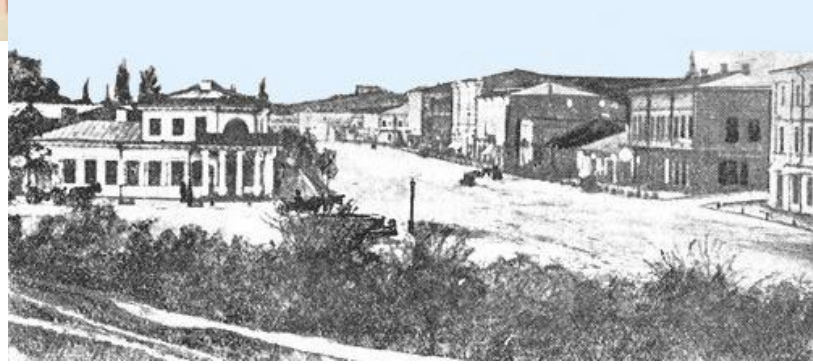
Видъ Кіева.

КРЕЩАТИКЪ

(отъ Подолъ).

І. Бординъ.

Кіевъ.

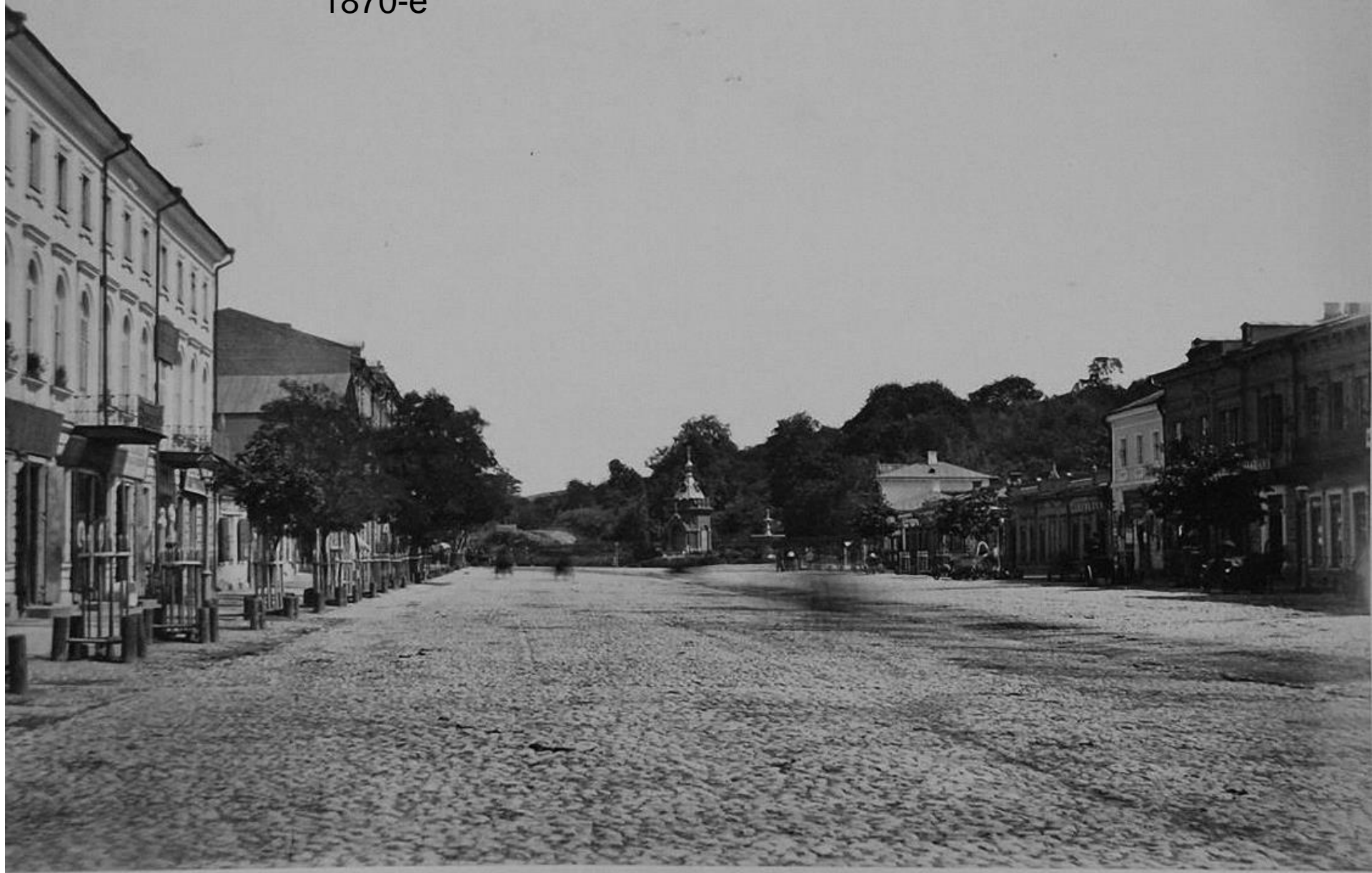

Улица Александровская. Вправо уходит Крещатик.
Угловой особняк начала 1860-х годов - Крещатик, 1
Целестина Верле, затем Ионы Зайцева.

1870-e

КІЕВЪ — Крещатикъ зимою. № 64.

Издание Фотографа Маркова, Крещатикъ № 6.

Алекса́ндро-Невская часовня была установлена в 1869–71 годах. Архитектор Николай Юргенс выстроил ее по чертежам инженера Александра Никкельса в память о спасении Александра II от покушения террориста Каракозова в 1866-м. Основу конструкции составляли металлические детали. Это была как бы «репетиция» так называемой Железной церкви, вскоре возведенной на нынешней площади Победы.

В 1891 г. у самой часовни соорудили развилка трамвайных путей. После 1905 г. часовню перенесли вверх по Александровской улице — на откос Царского сада напротив Садовой улицы. В 1928 г. её вовсе снесли, заменив небольшим каменным фонтаном

Проектъ

На предполагаемое устройство вновь фонтана, на Царской площади
Киевскаго городского Водопровода.

Проект 1871 г. из архива г. Киева. Изначально создал его для Нижегородской ярмарки (возможно, по парижскому образцу?) известный киевский архитектор Александр-Петр-Адриан Яковлевич Шиле (1830–97). Кроме его подписи стоит автограф инженера Федора Доната: фонтан, очевидно, был отлит на его предприятии (нынешняя «Ленинская кузница»), а завода Термена тогда еще не было

Myraebur

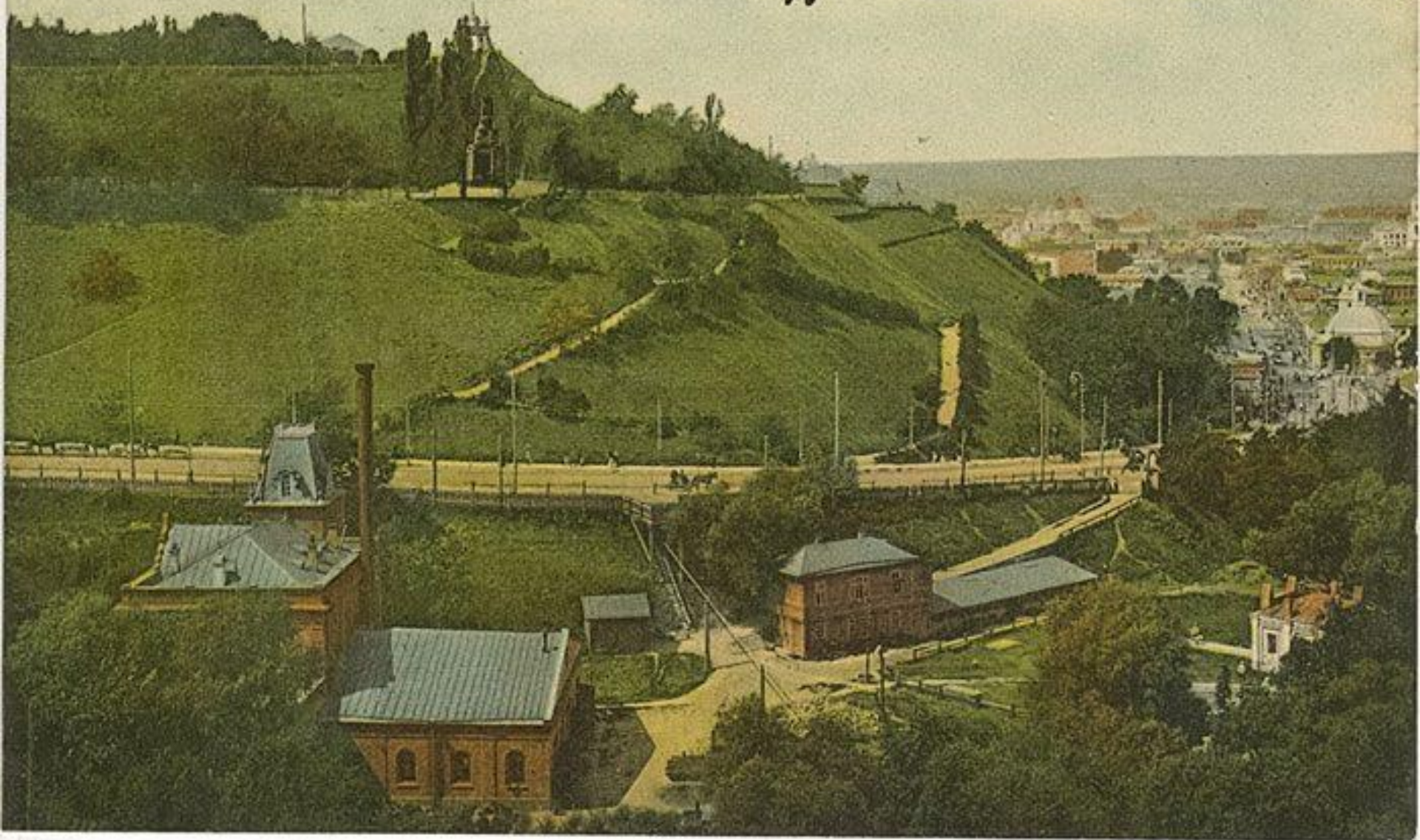
1880-ті роки. Царська (Європейська) площа, Купецьке зібрання (Національна філармонія України), один з фонтанів Термена і каплиця св. Олександра Невського. Фото Г. Чугаєвича. Каплицю на честь урятування імператора Олександра II від замаху терориста Каракозова почали будувати в 1867 році, через рік після сумнозвісної події. Споруду вирішили зробити металевою, як Залізну церкву Іоанна Златоуста на Галицькому базарі (тепер площа Перемоги), що тоді збиралися зводити. Оскільки виготовляли металеві конструкції в Петербурзі, це зайняло певний час, і будівництво затяглося до 1871 року. Хрещатик тоді ще був малоповерховим, висока споруда Купецького зібрання з'явилася тільки в 1883 році, тому спочатку каплиця домінувала в перспективі Хрещатика. Згодом, після забудови високими кам'яницями і прокладення тут лінії трамваю, каплиця "загубилася" на загальному тлі і до того ж стала заважати трамвайному руху. В 1905 році її перенесли до одного зі входів у Маріїнський парк (де зараз сходи навпроти Садової вулиці). Звісно, за радянської влади вона була занедбана і занепала. Тому в 1928 році її визнали такою, що не має цінності, і розібрали

Видъ Крещатика съ сада минеральныхъ водъ.

Kieff - Wladimer Denkmal.

Кіевъ.—Минеральныя воды.

1834 році група київських підприємців утворила акціонерне товариство по виготовленню та реалізації штучних лікувальних мінеральних вод з початковим капіталом 30 000 карбованців. Спочатку, з дозволу самого імператора Миколи I, підприємці отримали для користування Маріїнський палац. Щоправда, палац потребував ремонту після пожежі 1820 року. Палац відремонтували і перетворили на щось схоже на санаторій. Розкішні номери, вишукані, але лікувальні страви, питна мінеральна вода, ванни з мінеральною водою, нагляд лікарів та можливість гуляти в розкішному царському саду. Ввечері публіка збиралась у вітальні, де звучав рояль, давали концерти оперні співаки та виступали театральні трупи. Вишукана київська публіка, також почала навідуватись до «мінерашок». Одним словом, бізнес-план виявився вдалим. Але в 1866 році царські чиновники згадали, що у государя в Києві є нерухомість. Було прийнято рішення відремонтувати Царський палай для прийому в ньому монарха та його родини. В 1871 році «мінерашки» було виселено.

Київський генерал-губернатор Олександр Безак не міг протидіяти чиновникам з Пітера, але «Сад штучних мінеральних вод» він оцінював досить високо. «Существование этого заведения в Киеве было бы весьма желательно, так как оно, принося несомненную пользу городу увеличением в нем числа жителей, приезжающих пить воды из разных мест Юго-Западного края и Малороссии, служит, вместе с тем, средством к уменьшению вывоза капиталов за границу лицами, нуждающимися в пользовании минеральными водами», - писав він. Акціонерне товариство було ліквідовано, а «мінерашки» переїхали в нову спеціально побудовану за проектом Івана Антонова будівлю поблизу Купецького зібрання (нині Філармонія). Сама будівля не збереглась

Михайлівська водонапірна башта, яка була частиною київського водогону, споруджена в 1872 р. (інженери Федір Донат, Аманд Струве, архітектор Олександр Шілле) на вул. Трьохсвятительській біля странноприймного корпусу Михайлівського Золотоверхого монастиря. Розібрана в 30-ті рр. XX ст.

Водогінні вежі в Міському саду, сучасне фото. Нині там Музей води і ресторан

www.photohistory.kiev.ua

Сад штучних мінеральних вод

Федір Ернст у своєму Провіднику так описує особняк по вул. Революції №49: “Двоповерховий мурований будинок з гарним центральним портиком із шістьох корінських колон на другім поверсі. План будинку — у вигляді букви «Г», з виступом у двір. Побудований у 1820-х або на початку 1830-х років. Року 1835 тут відкрито Другу Київську гімназію.” У першій половині ХІХ ст. особняк належав генерал-лейтенанту Василю Гербелю. На початку ХХ ст. він загубився між багатоповерховими прибутковими будинками. Проіснував до 1943 р., коли згорів у пожежі, влаштованій відступаючими німцями. Нині на його місці стоїть будівля гуманітарних інститутів НАН України по вул. М. Грушевського, 4.

Початок Хрещатика, близько 1890 року

У 1890-х Царська площа стає однією з найважливіших транспортних розв'язок міста, адже з'єднувала Поділ з Печерськом та Хрещатиком. Саме через неї прокладається перший київський трамвай у 1892 році. Зверху праворуч видно Олександрівський католицький костел. Ретушоване фото. Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г.С. Пшеничного.

Ювелір Йосиф Маршак (1854-1918)

Вироби його фабрики: срібна чорнильниця, декорована розписною емаллю, ваза, ...

Хрещатик 4 – будинок Кіндрата Ховалкіна (1854~1980). З 1879 – ювелірна фабрика Йосифа Маршака (однофамілець відомого літератора Самуїла Яковича Маршака). В ХХІ столітті у Парижі була ювелірна компанія, яка носила ім'я Йосифа Маршака.

Будинок Російського купецького зібрання (архітектор Володимир Ніколаєв, 1882)

Входъ въ Купеческій садъ.
L'entrée du jardin du Club des Commerçants.

Кіевъ — Kieu.

№ 255. Кіевъ — Kiev

Видъ Съ Купеческаго Сада на Гору Св. Владиміра
Vue du jardin des négociants à la montagne St. Vladimir.

Собственность Фотографа Д. Маркова, Крещатикъ № 6.

Сад Російського купецького зібрання (споруди – архітектор Володимир Ніколаєв)

Летний театр Купеческого собрания. Построен по проекту архитектора Э. П. Брадтмана в 1899-1901 годах в Купеческом саду (ныне Крещатый парк). 2-этажное деревянное помещение с хорошо оборудованной сценой. Сгорел осенью 1919 года.

Під керівництвом Аманди Струве у Києві побудували залізничний міст (1870), водогін та газове освітлення (1872), конку, паровий трамвай (1891), електричні освітлення і трамвай (1892).

Паровий трамвай на Європейській площі, біля входу до саду Купецького зібрання. Фото близько 1892 р.

ИНСТИТУТЪ БЛАГОРОДНЫХЪ ДѢВИЦЪ.

L'INSTITUT

Слева в кадре, за фонтаном бывшая усадьба Зайцевых на углу Крещатика и Александровской улиц уже отсутствует. Место огорожено забором и подготовлено для рытья котлована.

Свѣтопечатъ С. В. Кульженко. Кіевъ.

Кіевъ.—Царская площадь.

КІЕВЪ. Крещатикъ.

Начало Крещатика, 1890-е годы. Справа угол улицы Трехсвятительской и навес над крыльцом магазина, вначале принадлежавшего швейцарскому часовщику Целестину Верле, а впоследствии ювелирному фабриканту Иосифу Маршаку

Vue de la rue Krechatik.

Видъ на Крещатикъ изъ заведенія Минеральныхъ водъ.

Кіевъ — Kiew

Царская площадь.

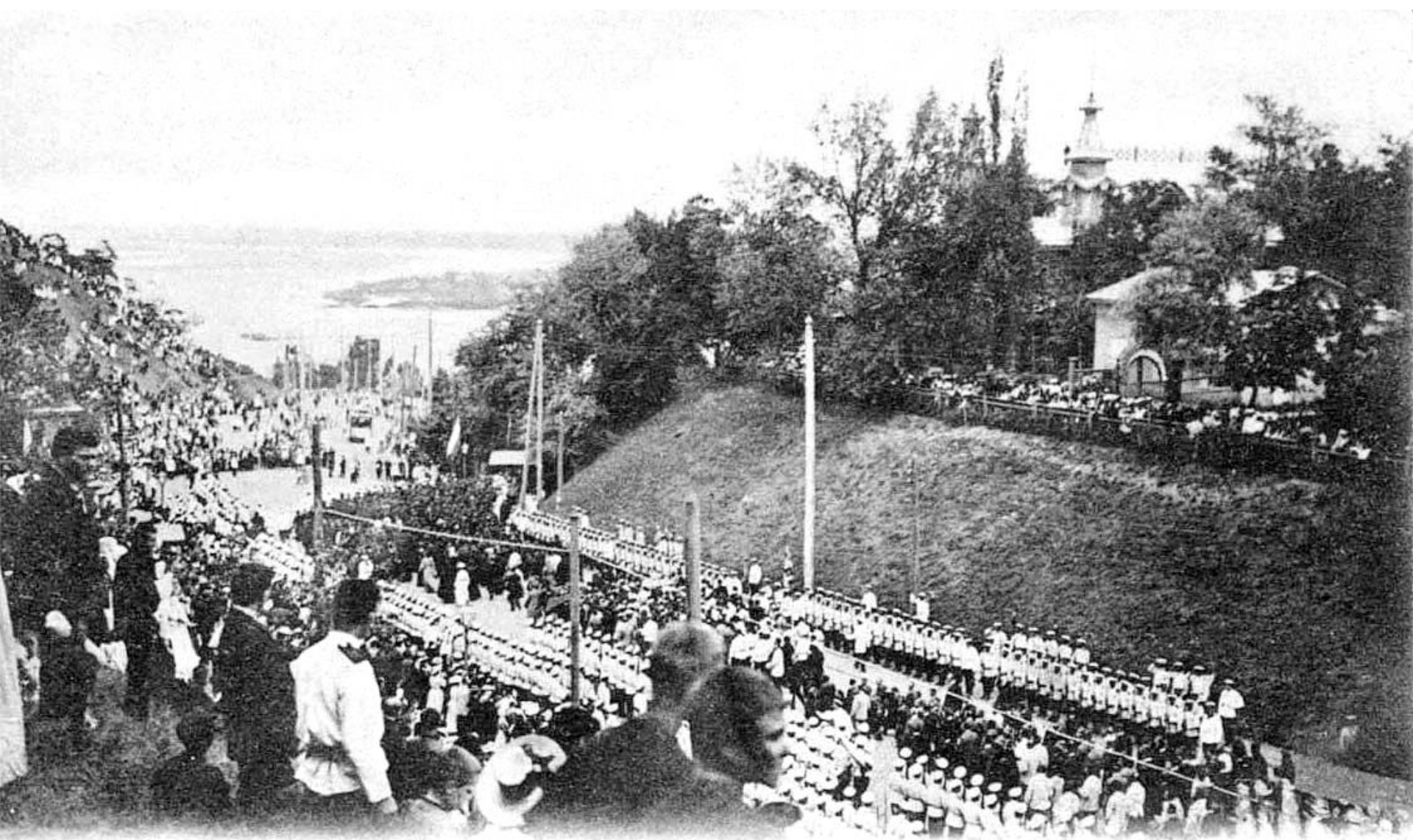

8987, p. 2. VIEW OF CITY OF YEKATERINBURG.

8987, p. 2. ВИДЪ НА ГОРАТА ЕКАТЕРИНБУРГЪ.

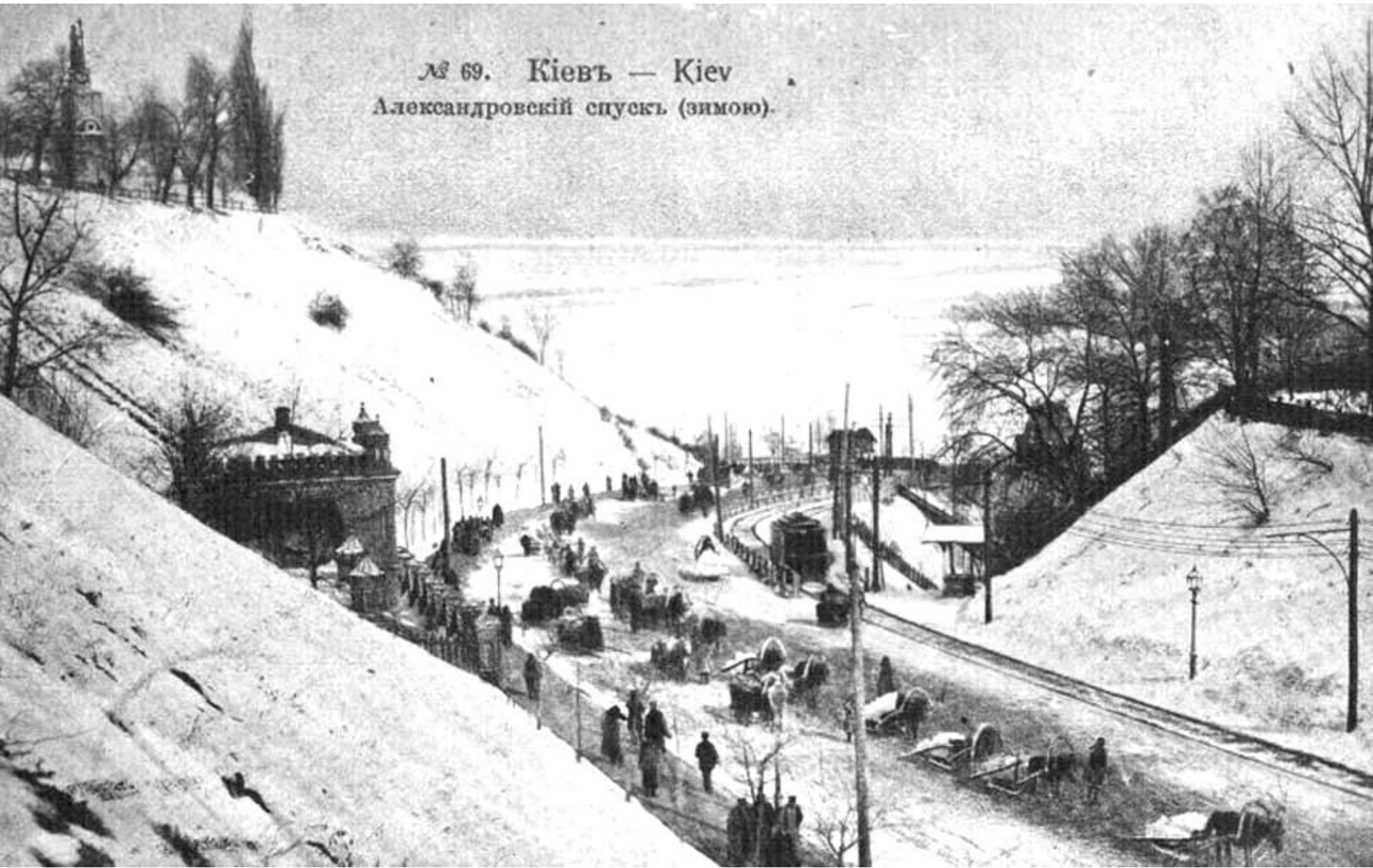

№ 182. Кієвъ — Kiev.

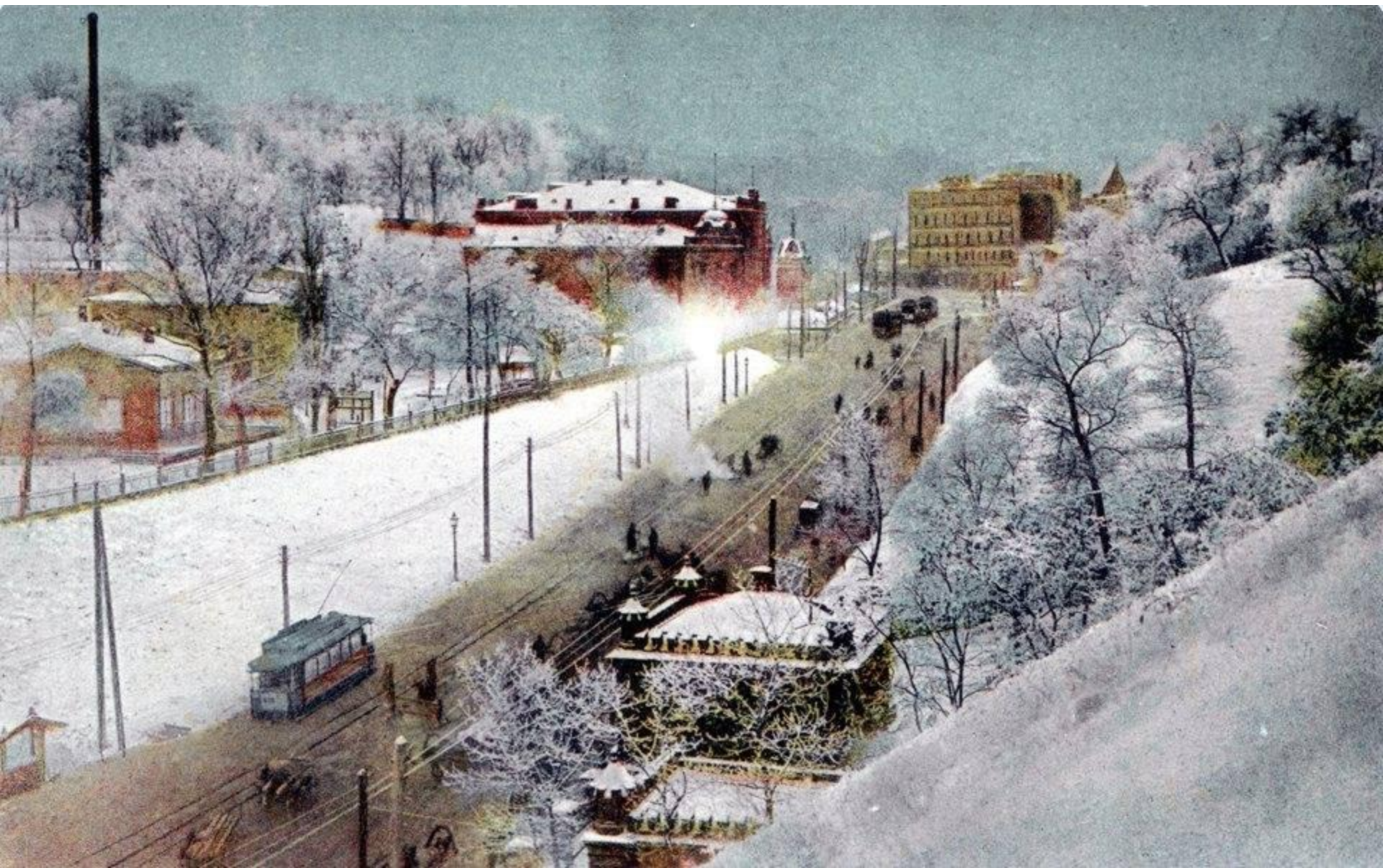
Парадъ 15. Іюля въ Память Св. Владиміра (ежегодно).
Parade du 15 Juillet pour mémoire de St. Vladimir (annuel.)

№ 69. Кієвъ — Kiev
Александровскій спускъ (зимою).

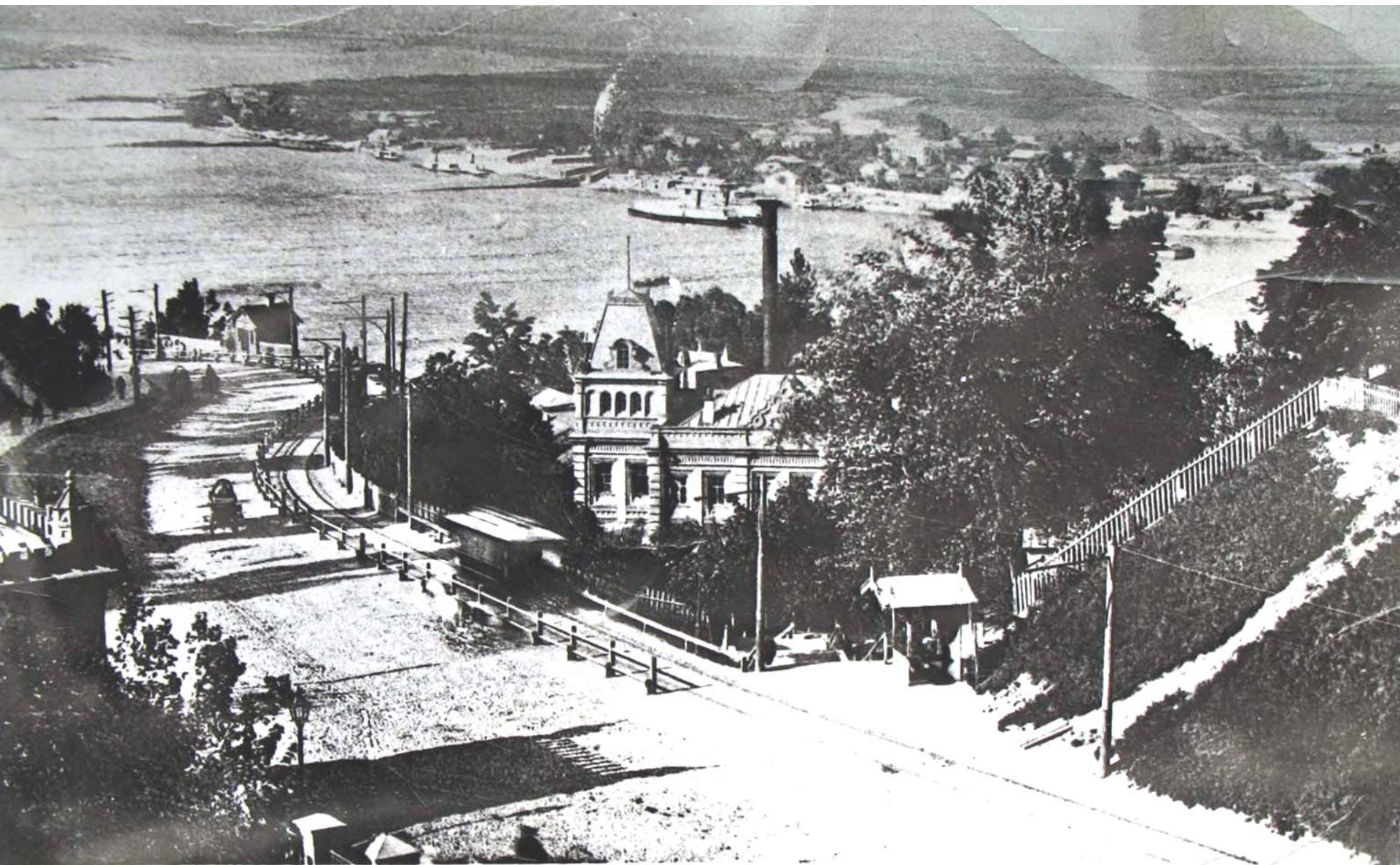

*Міський обоз щозими доставляв запаси льоду
до великих холодильних підвалів у продовольчих крамницях*

Снимокъ г-на С. В. Князькина.

Александровскій спускъ.

В 1895 г. дворянин Бонифатий Судольский получил разрешение у губернских и городских властей "устроить в Киеве, на Князе-Владимирской площади, тир для стрельбы в цель". Площадью пытались назвать пространство при входе в парк "Владимирская горка", у стыка улиц Трехсвятительской и Костельной. Когда парк уже разросся и радовал киевлян своей зеленью, здесь все еще имел место натуральный пустырь, довольно пыльный. Город сдавал на нем участки в аренду разным предпринимателям. В их числе оказался Судольский, для которого выстроили изящный деревянный павильон — стрелковый тир.

В 1895 г. дворянин Бонифатий Судольский получил разрешение у губернских и городских властей "устроить в г.Киеве, на Князе-Владимирской площади, тир для стрельбы в цель". "Князе-Владимирской площадью" пытались назвать пространство при входе в парк "Владимирская горка", у стыка улиц Трехсвятительской и Костельной. Когда парк уже разросся и радовал киевлян своей зеленью, на этой самой "площади" все еще имел место натуральный пустырь, довольно пыльный. Город сдавал на нем участки в аренду разным предпринимателям. В их числе оказался Судольский, для которого выстроили изящный деревянный павильон – стрелковый тир.

Судольский в мае 1907-го подал прошение о дозволении ему сделать к помещению тира каменную пристройку для размещения в ней кинопроектора. Сам деревянный тир он переделал в зрительный зал не особенно большой вместимости (до 82 мест). В названии заведения были соединены два слова: "электробиограф" (так в ту пору иногда называли кинематограф) и ставший уже привычным "тир".

Готель «Європейський» (арх. Олександр Беретті, 1851-1978)

Олександрівський костьол (1842) і павільйон панорами (1902-1934). З поштівки 1902 р.

ПОРАЖЕНИЕ НАПОЛЕОНА ВЪ 1813 г.
 Новооткрытая **ПАНОРАМА** въ зданіи **ГОЛГОФЫ** на
 замѣчательная Владимірской горкѣ изо-
 бражаетъ **Битву наро-**
довъ при Лейпцигѣ
 при участіи **русскихъ войскъ** и въ присутствіи 3-хъ Императоровъ:
 Александра I, Франца II, австр. и Наполеона.
Панорама открыта отъ 8 час. утра до 10 час. вечера.

№ 118. Кієвъ — Kіev

Крещатикъ домъ быв. Славянскаго. — Rue Krestschatik.

Крещатик, 1. «Дом Славянского», арх. Николай Казанский, 1891. С открытки рубежа XIX-XX вв.
Крещатик 3 – Сахаротрест, архивы которого были варварски уничтожены при сносе здания

Київ. Вист. на Музей

М 137. Киевъ — Kiev

Трихсотитольская улица.

Вул. Трохсвятительська. Будиночки ліворуч були знесені лише у 1960-ті роки

№ 74. Кіевъ. — Kiew.

Кременчукъ

Кієвъ. Видъ на музей.

Кіевъ.—Kiev. № 63.

Музей. Александровская ул.—Musée. Rue Alexandrovskaya.

Київъ.

Видъ историческаго музея и библіотеки.

Городской музей (1899, при участии Лешека-Дезидерия-Владислава Городецкого и скульптора Элио Саля, неоклассицизм). 1910-е. Здание городской Публичной библиотеки построено в 1910-1911 годах (проект фасада - архитектор З. Клавье, план здания разработал архитектор А. Кривошеев). Публичная библиотека была основана в Киеве в 1866 году, вначале ее разместили в нескольких комнатах на первом этаже в помещении Дворянского собрания на Крещатике, а в 1891 году перевели в соседнее здание городской думы. В начале XX века стал вопрос о расширении и нормальном функционировании библиотеки и было принято решение о строительстве специального здания. В конце 1908 года утвердили место для строительства, в июне 1909 года произвели торжественную закладку, а уже в 1911 году библиотека приняла первых посетителей

Кіевъ.
Kiev.

Городской Музей и Публичная Библиотека.
Musée municipale et Bibliothèque publique.

Кіевъ.
Kiev.

Крещатикъ.
Rue Kreschatik.

ПОКЛОНЪ ИЗЪ КІЕВА.

Вул. Хрещатик, 6, 1911-14, інж.-технолог Йосип Зекцер, арх. Д. Торон, раціоналізм з елементами модерну, рельєфи на фронтонах – копія роботи бельгійського скульптора Ман'є „Індустрія”. Дім Закса, тут знаходилось ательє відомого фотографа Д. Маркова. Після 1921 р. – Будинок трестів.

Хрещатик 12 (в центрі світлини) – колишній будинок купця М.Оглобліна другої половини ХІХ ст. У повоєнні роки надбудований двома поверхами. Восени 1987 р. здобув ще й фальшивий поверх: перед бучним святкуванням 60-річчя Жовтневої революції, з допомогою дощок і фарби, його "зрівняли" з сусідніми, і він довго так стояв... **Хрещатик, 10** – будинок філії Волзько-Камського банку зведений у 1912–13 рр. архітектором П.С. Андрєєвим. **Хрещатик, 8** (1911–14 рр., архітектор Л. Н. Бенуа, ренесанс) – філія Петербурзького банку та Київського відділення облікового і позикового банку Гінцбургів. Фото 1980-х років В. Галайби.

Кіевъ.—Kiev. № 59.

Александровскій ул.—Rue Alexandrovskaya.

№ 73. Кіевъ. — Kiev.

Царская площадь.

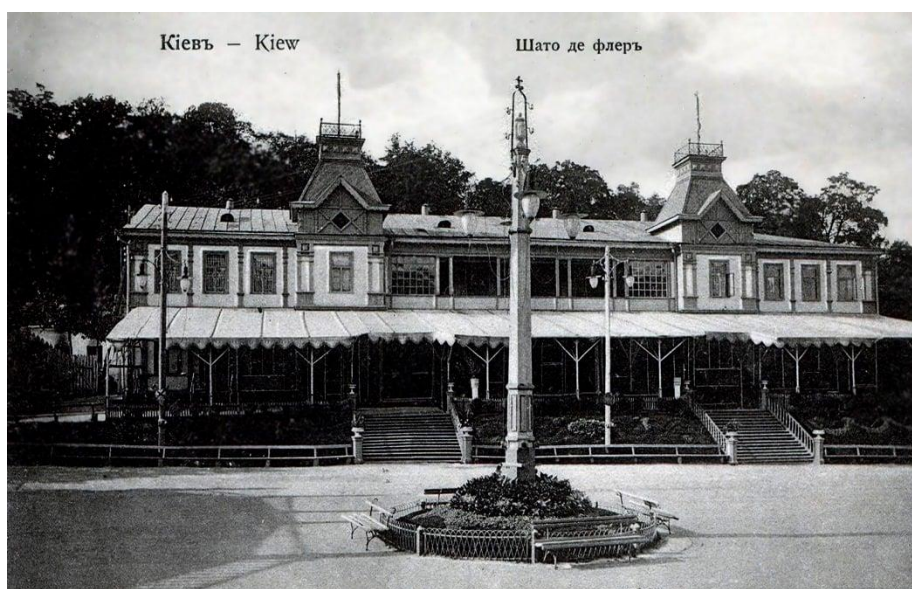

Парк розваг, на місці якого у 1930-ті роки споруджено стадіон “Динамо”

Кієвъ — Kiew

Шато де флеръ

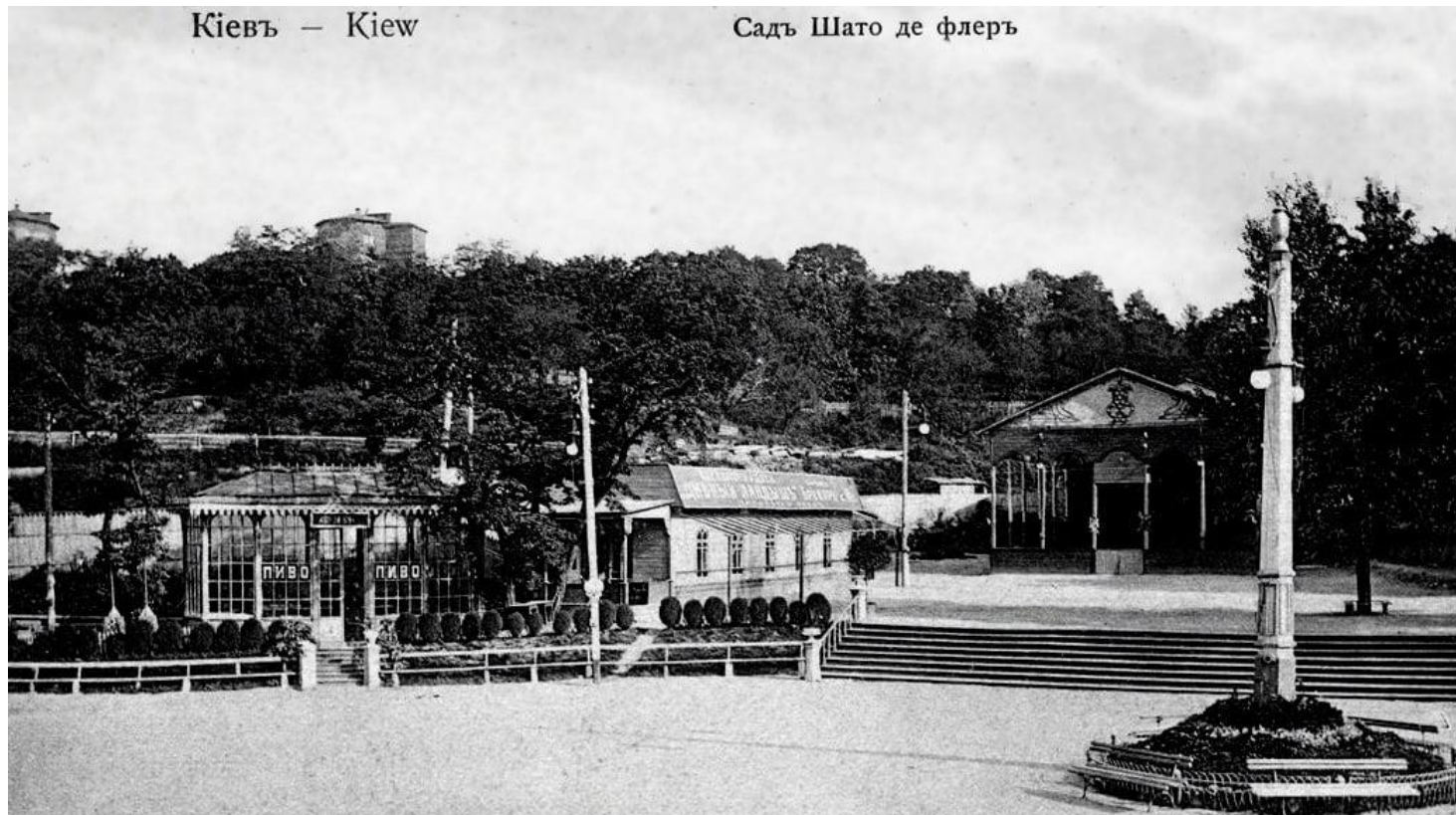
No. 111 Кієвъ — Kiew

Садъ Шато де флеръ

Кієвъ — Kiew

Садъ Шато де флеръ

Монумент Олександру II Визволителю відкрили 30 серпня 1911 р., до 50-річчя скасування кріпацтва.
Самое крупное изваяние покойного императора в России открывала императорская семья и
правительство во главе с премьером Петром Столыпиным

№ 103. Кіевъ. — Kiew

Купеческое собраніе.

По фотографии Гуд. Л. и Губчевского.

Пантеон, Царской площади.

Vue de la place Izarskaja

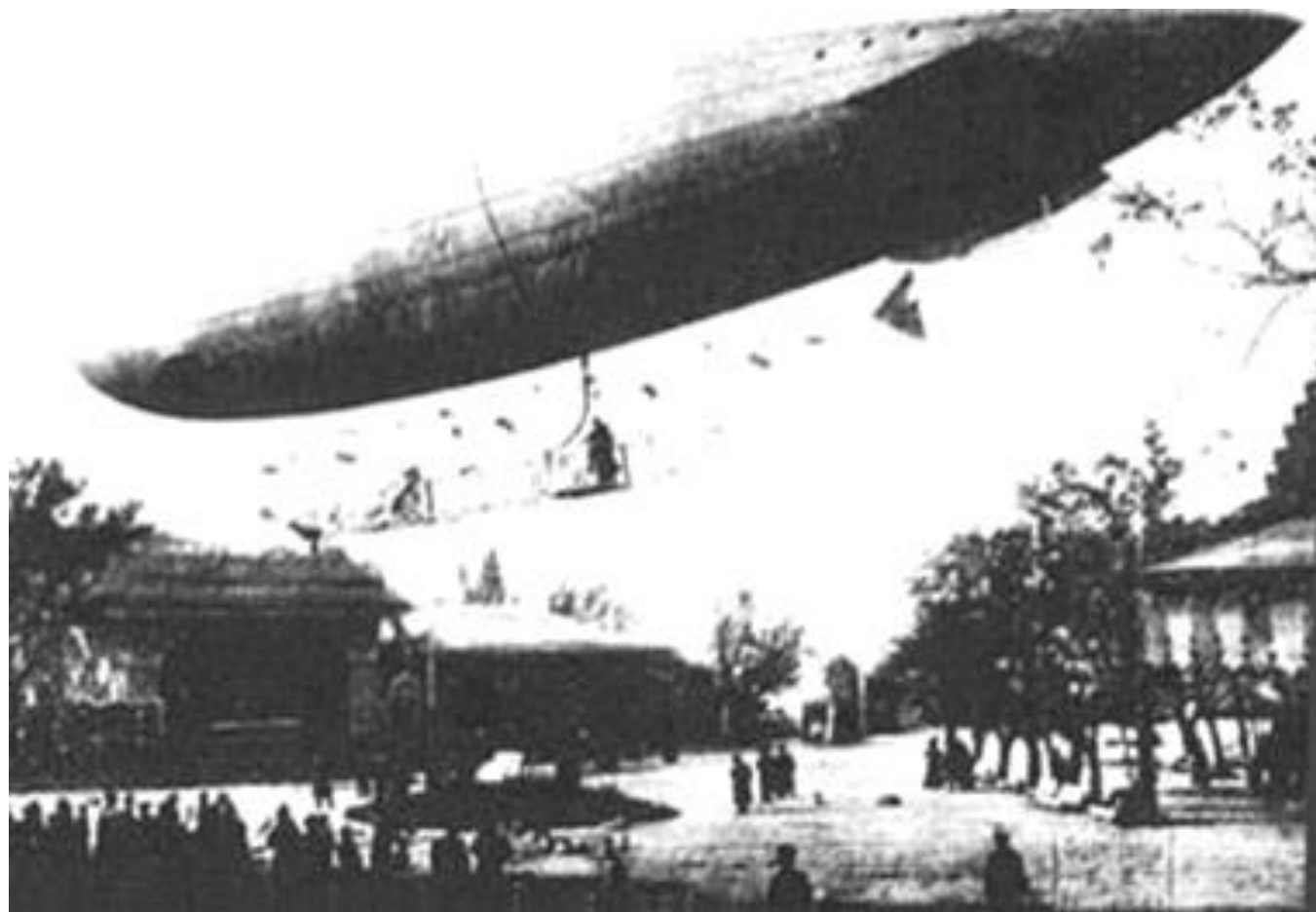
Нагрудний знак члена Імператорського товариства повітроплавання

Перший у світі генерал від повітроплавання, полтавчанин Олександр Кованько (1856-1919) виступає на урочистому засіданні Київського відділення Імператорського Товариства повітроплавання в залі Купецького зібрання — нинішньої Національної філармонії

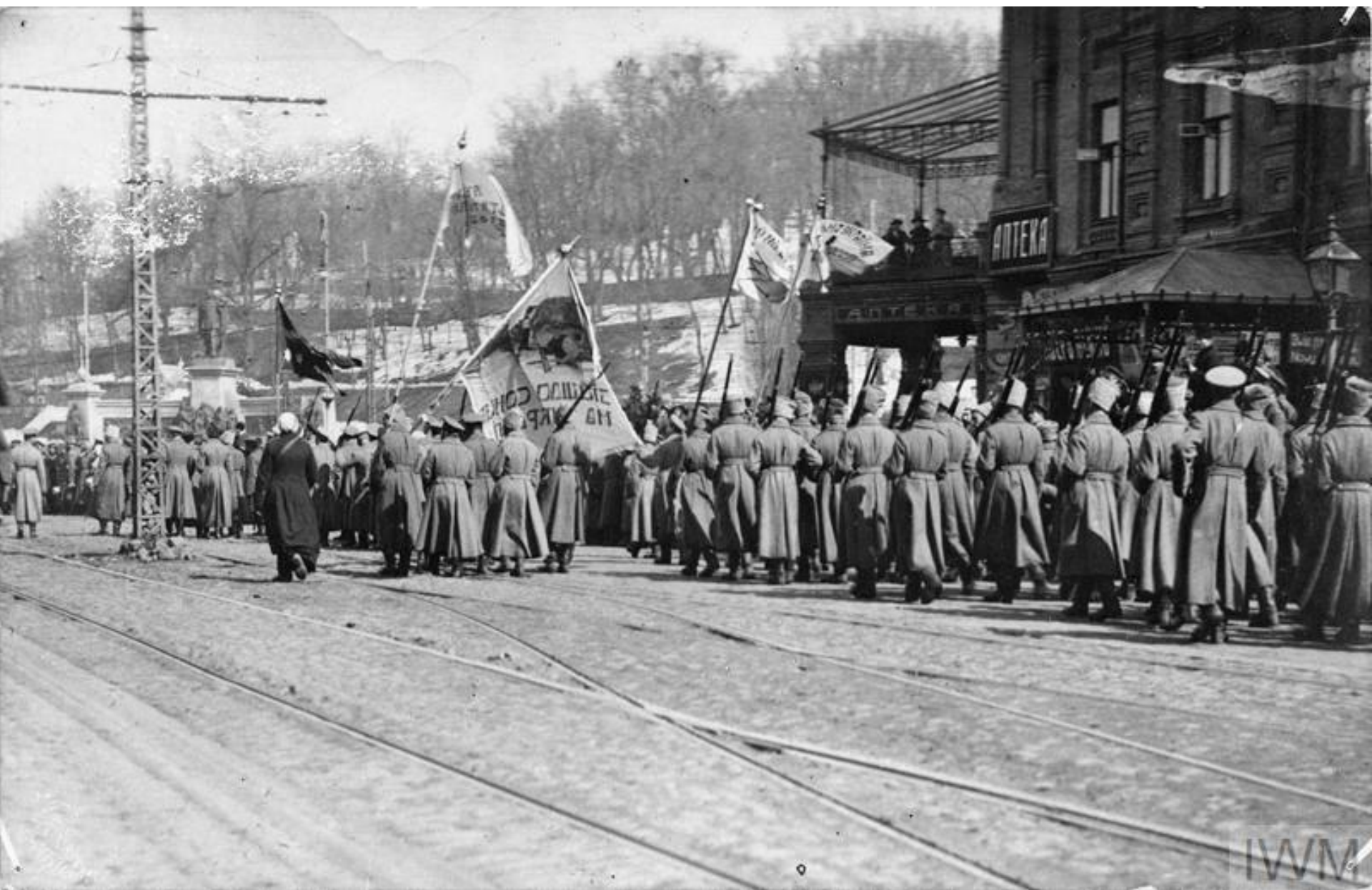

Полёт дирижабля Ф. Андерса из сада Купеческого собрания (сегодня – Крещатый парк) в Киеве. Фото 1911 г.

9 жовтня 1911 року, відбувся перший у Російській імперії публічний політ дирижабля вітчизняної конструкції. Дирижабль «Київ», побудований Ф.Ф.Андерсом, демонструвався на прив'язі в саду купецького зібрання вже кілька днів. Демонстрація закінчилася дуже вдалим керованим польотом. Через брак водню, у польоті не могли взяти участь пасажери, і конструктор піднявся в повітря лише з одним механіком. Політ почався о 5 годині 15 хв. за повного безвітря. Ф.Ф.Андерс зайняв місце пілота, а місце механіка зайняв п. Вессер. Мотор було пущено на холостий хід за кілька хвилин до підйому. Випробувавши його роботу, Ф.Ф.Андерс наказав відпустити апарат. Звільнений «Київ» плавно піднявся на висоту близько 30 м. Тут було ввімкнено гребний гвинт і, підкоряючись своїм стернам, корабель поплив в напрямку пам'ятника Св. Володимиру, а потім пролетів над Подолом.

Весна 1917-го року, буржуазна революція

Всеукраїнський національний конгрес 6 (19) — 8 (21) квітня 1917 року — найважливіша подія початкового етапу Української революції, перший представницький форум на теренах України, який перетворив Українську Центральну Раду з київської на загальноукраїнську організацію.

Під час варварського артилерійського обстрілу Києва, вчиненого більшовицькими загарбниками в лютому 1918 року, від прямого влучання снаряду згорів будинок на Хрещатику, 5

Лютый 1919

Весна 1919 г. Первое собрание Киевского городского совета рабочих, крестьянских и солдатских депутатов в Пролетарском (бывшем Купеческом) саду

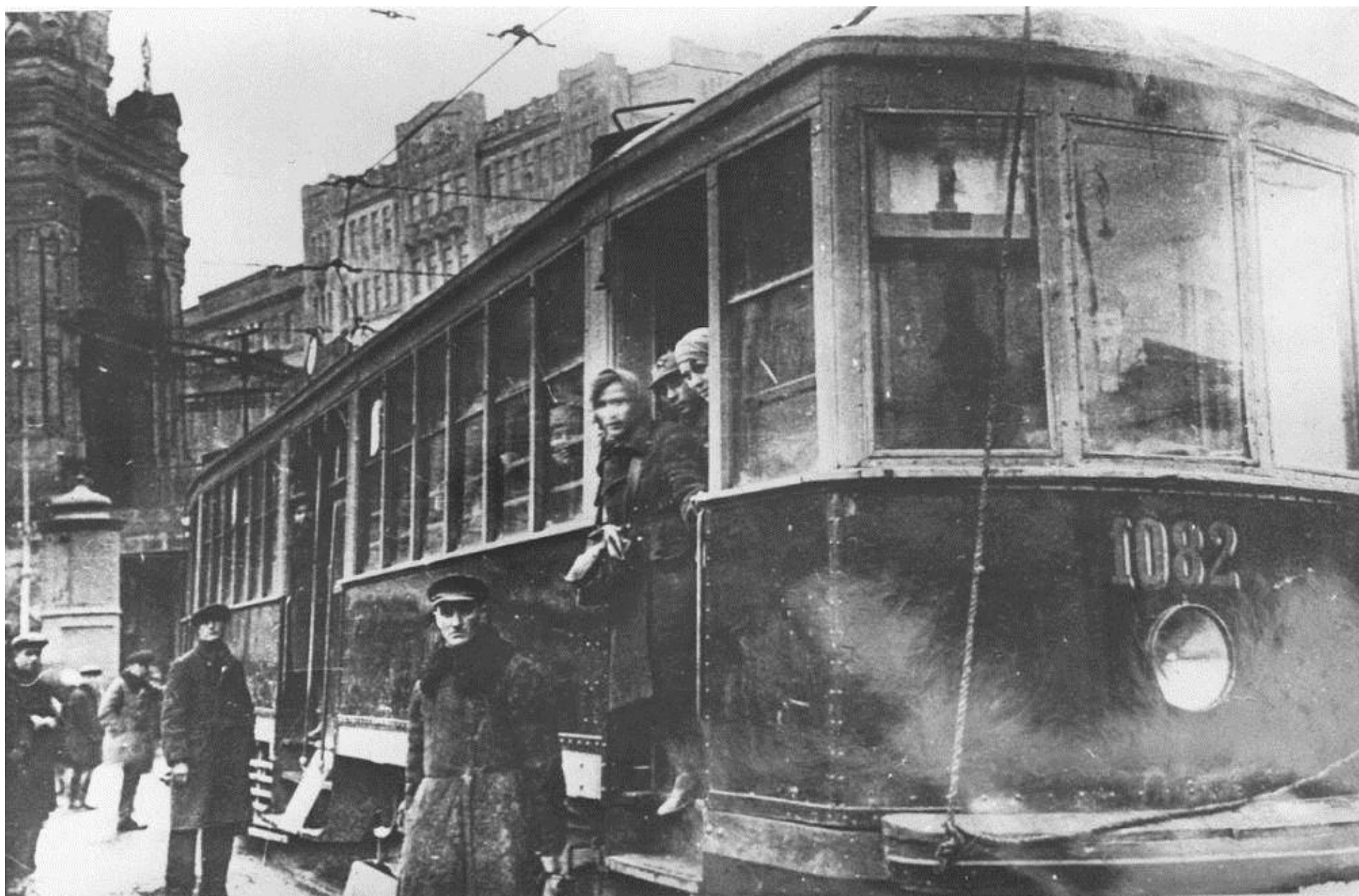

1 травня 1920-го року

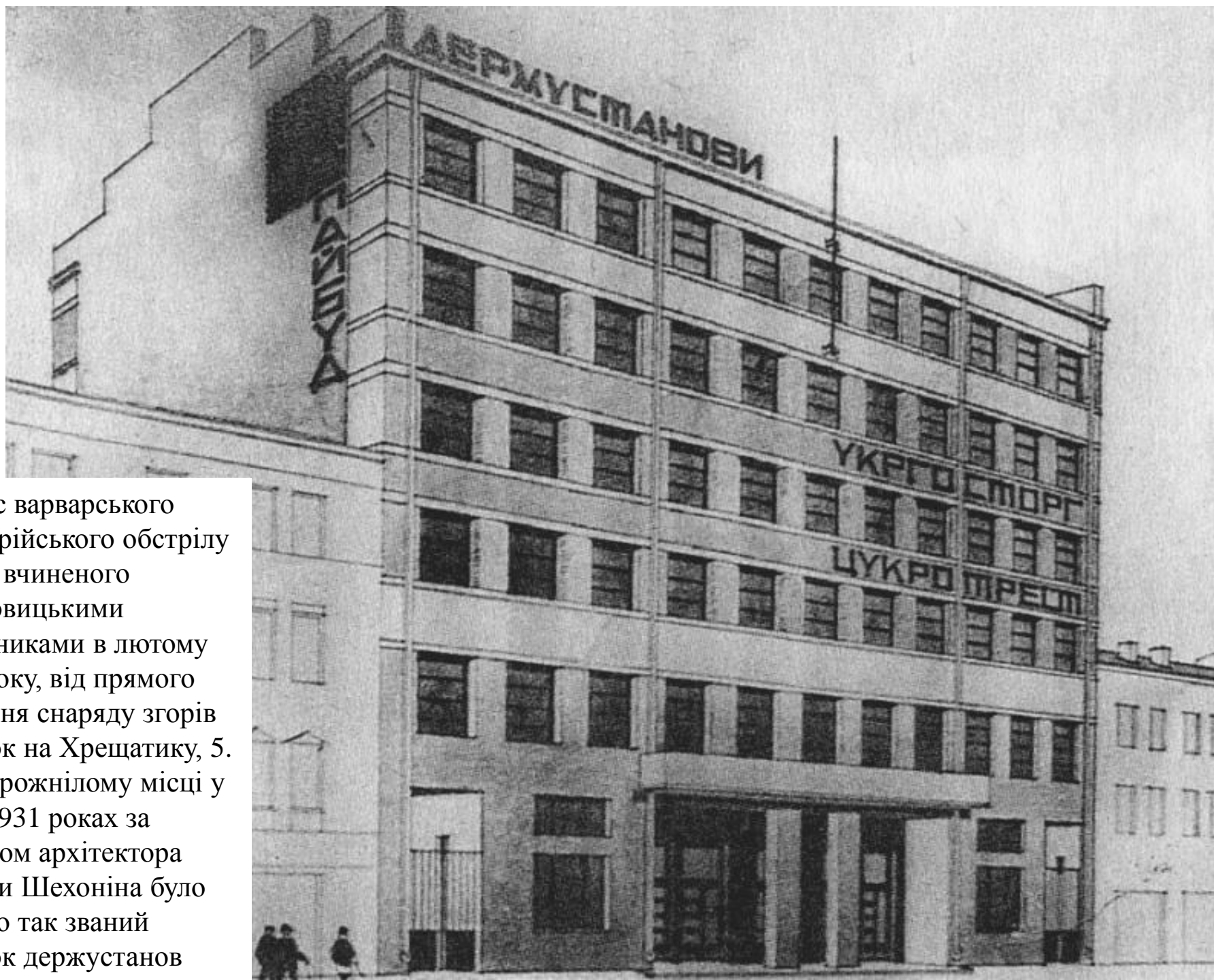
Місце пам'ятника царю-визволителю у 1920 році

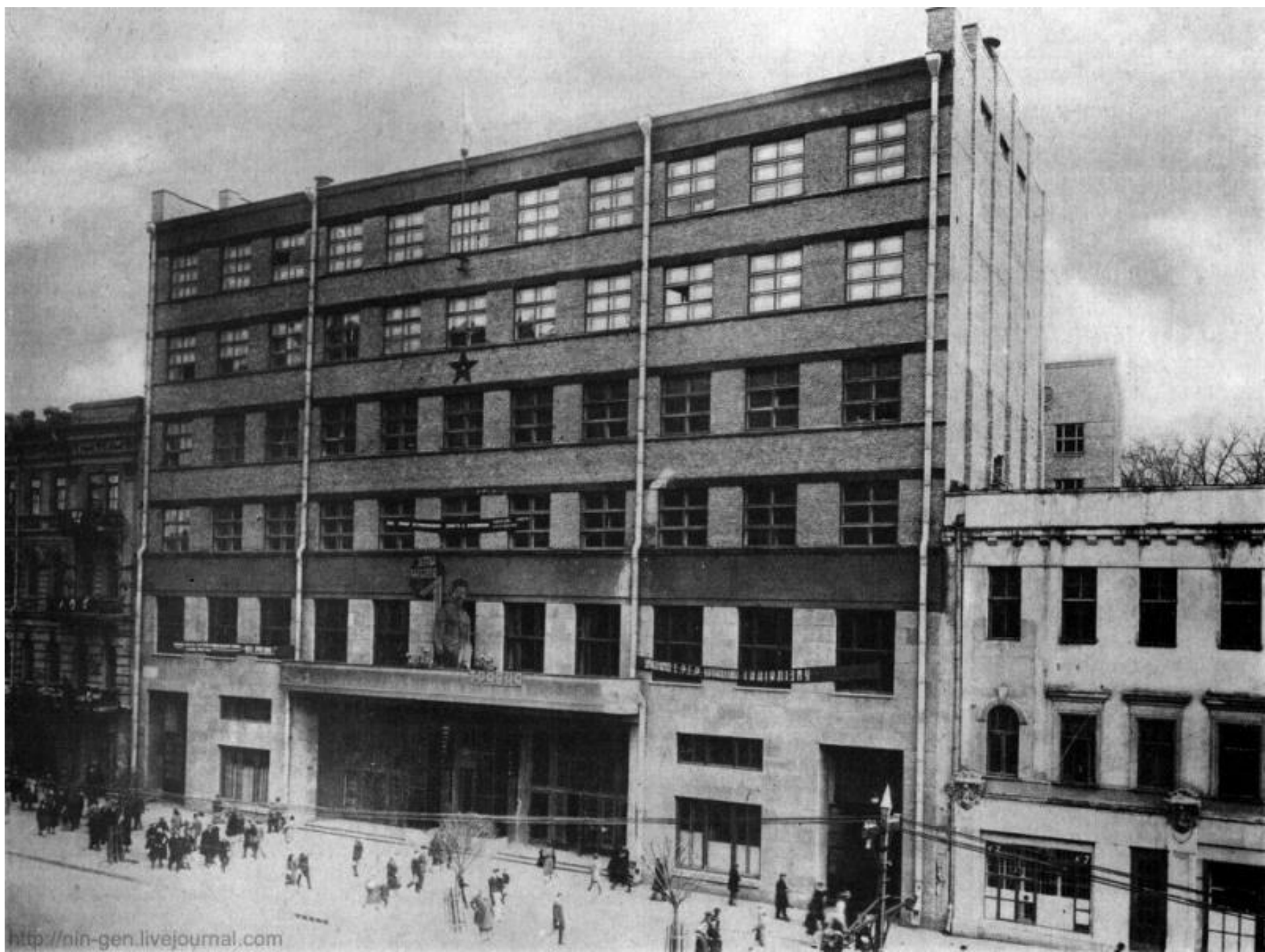

Під час варварського артилерійського обстрілу Києва, вчиненого більшовицькими загарбниками в лютому 1918 року, від прямого влучання снаряду згорів будинок на Хрещатику, 5. На спорожнілому місці у 1929-1931 роках за проектом архітектора Миколи Шехоніна було зведено так званий будинок держустанов

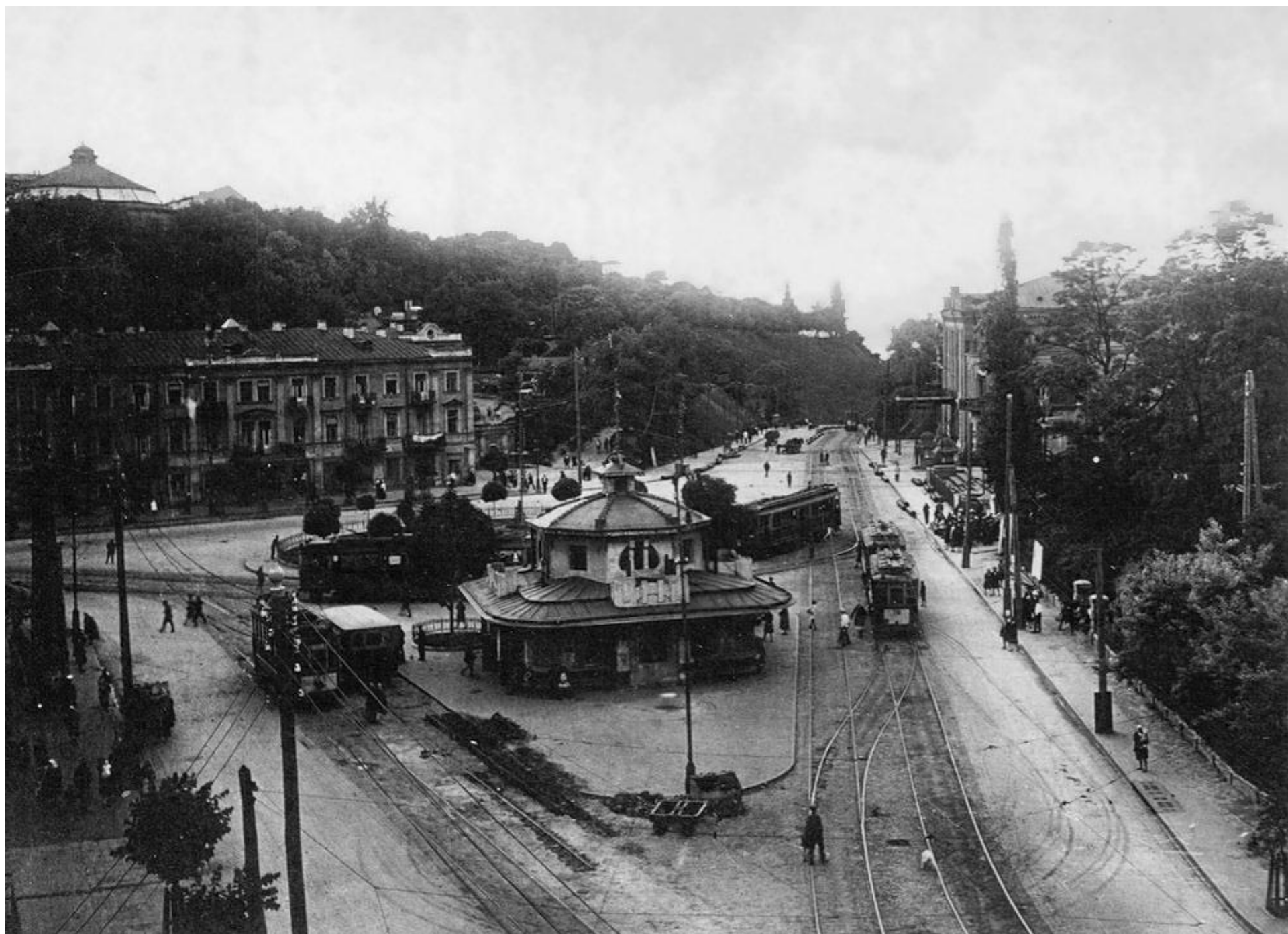
Роботи виконала 4-та райбудконтора. Вартість будівництва становила 1 млн. 950 тис. крб., обсяг 62 160 м³, корисна площа 9 256 м² — тобто, у 2,6 рази більше, аніж в “старорежимного” сусіда через дорогу. Більшовицька влада дуже любила такі порівняння. Вигляд новобудови цілком відповідав тогочасній європейській, дещо американізованій моді на заощадливий конструктивізм. А для Києва будинок держустанов з його аскетичним казенним фасадом став своєрідною новацією. Значно вищий від сусідніх будинків, він підносився над ними ступінчастими брандмауерами, завершеними модними тоді вентиляційними дефлекторами системи інженера Д. Григоровича — так само зоровими символами нової архітектури в індустріальному дусі. Західний торець, дуже помітний здалеку, використовувався для розміщення “ненав’язливої” радянської реклами.

*Панорама площі III Інтернаціоналу, ліворуч — павільйон панорами (1902-1934).
Фото близько 1930 р.*

На клумбі квітами пропагандистський заклик: “Вирішальний рік” – тобто, завершення 5-річного плану розвитку народного господарства 1928-1932

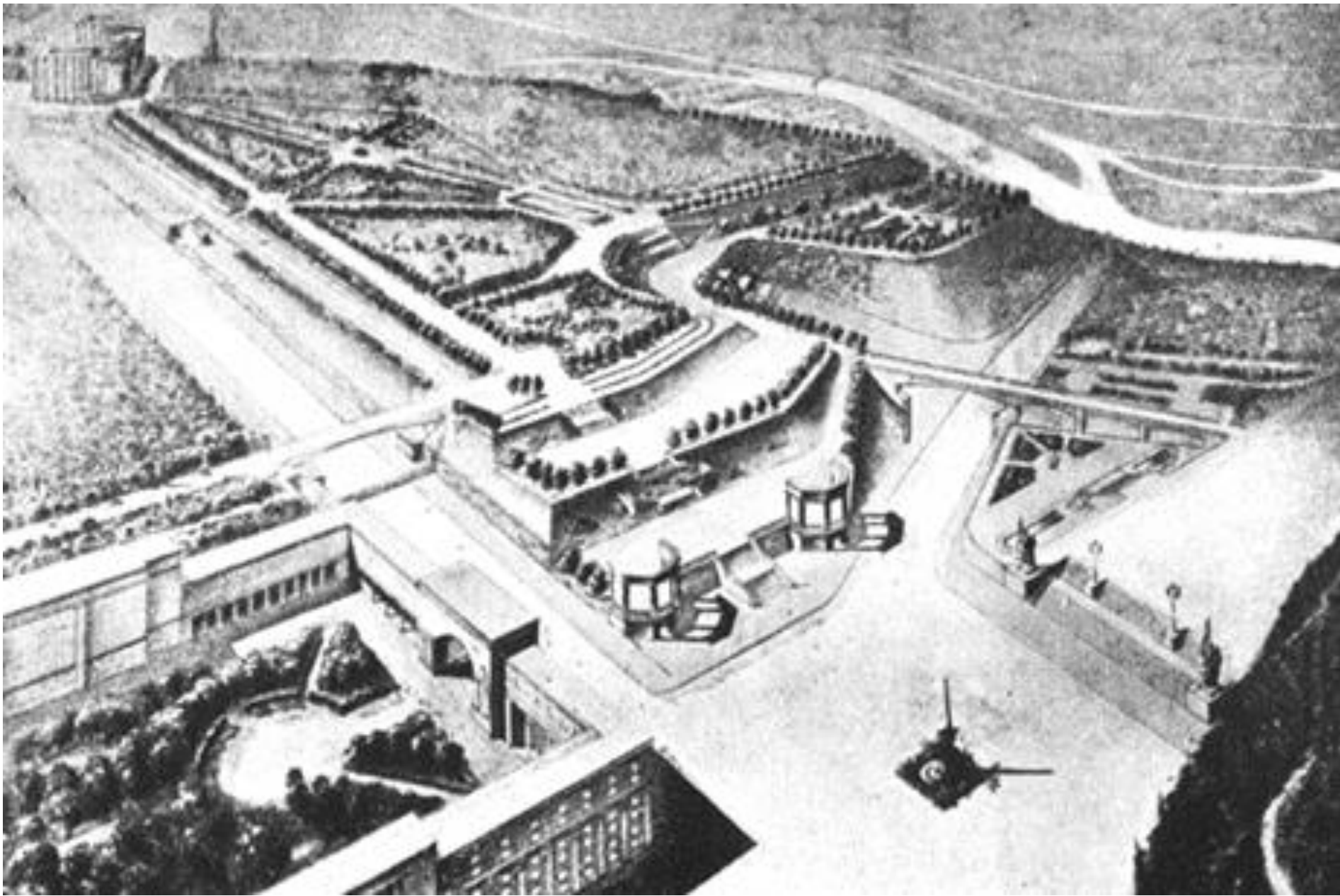

Фото 1934 р. з балкона колишнього будинку Слов'янського. На задньому плані ще нема житлового будинку УкрМ'ясоПромТресту (арх. М. Гречина, 1936) по Костельній 10

Фото радянського часу, про що свідчить відсутність реклами та стан напису на порталі

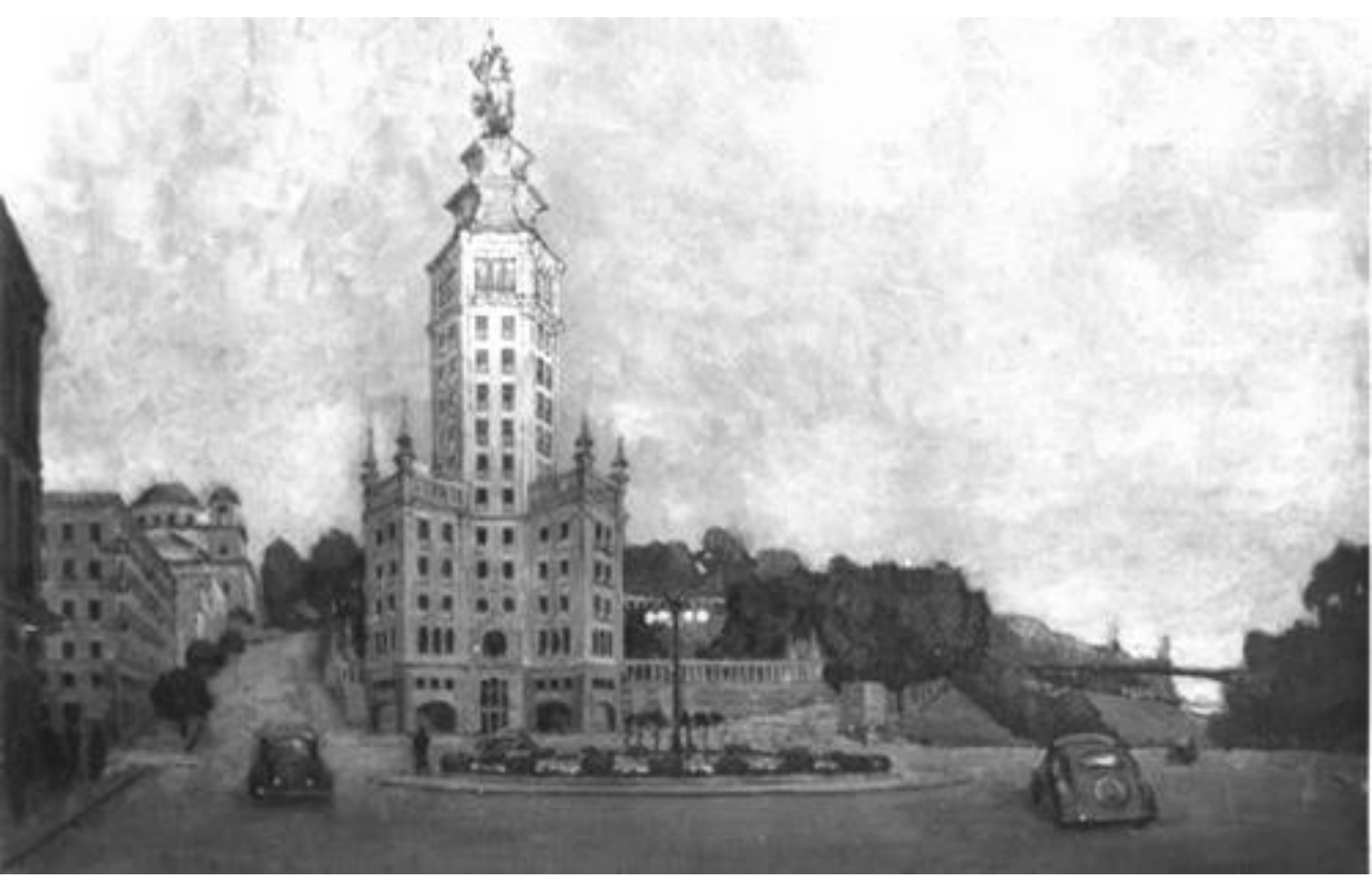

Проект реконструкции Трёхсвятительской улицы 1930-х годов (тогда улицы Жертв Революции). Мост — продолжение улицы Костельной (тогда Челюскинцев). Парадные входы на Владимирскую горку и к нынешнему Крещатому парку. Здания Филармонии нет; разговоры о ее сносе закончились ничем только в 1970-х годах

Более поздний проект архитектора Сельцера — мост от Костёльной над Трёхсвятительской

На Хрещатику, 6 – колишній торговий дім цукропромисловця Іллі Закса, 7-поверховий представницький будинок, споруджений у 1911-1913 рр. за проектом архітекторів Йосифа Зекцера і Дмитра Торова. 1921 року будинок згорів, а 1928 року був відремонтований для розміщення трестів

*Палац піонерів (нинішній будинок
філармонії) в 30-ті роки*

Першотравнева інсталяція з
ілюмінацією на площі III
Інтернаціоналу, 1934 р.

У 1939 р. на честь 60-річчя Йосипа Сталіна на площі III інтернаціоналу (Європейська) було встановлено пам'ятник Вождю всіх народів. Це була повнофігурна скульптура на невисокому постаменті над каскадом фонтанів при вході в Піонерський парк (Хращатий) на місці, де раніше стояв пам'ятник царю Олександрю II.

Монумент простояв недовго: у 1941 р. він був знищений німецькими військами. У 1953 р. пам'ятник було відновлено, але в інших формах і також ненадовго.

*Кафе в парке Юных пионеров.
Фото из журнала "USSR in Construction" №11-12 за 1938 год.*

Київське об'єднання

Ідалень, ресторанів і кафе

тел. 3-30-31, 3-26-98, 3-77-89.

**= 3 24 травня =
ВІДКРИТО**

ПЕРШОКЛАСНИЙ РЕСТОРАН

„ДНІПРО“

(біля спуску до Дніпра)

**У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ
ГАРЯЧІ І ХОЛОДНІ СТРАВИ,**

**ВОДИ вищої якості, кр
шон, пиво, вино, горілка.**

Кухня під доглядом шефа-кулі-
нара **т. Богуславського.**

**В РЕСТОРАНІ Є ТЕРАСИ
З ВИДОМ НА ДНІПРО.**

ГРАЄ ВЕЛИКИЙ ДЖАЗ-ОРКЕСТР.

Танці з 9 г. веч. серед публіки.

З 29 ТРАВНЯ,

**ЗА ЗАПРОШЕННЯМ ДИРЕКЦІЇ
в гастролей відомого НЕГРИ-
ТЯНСЬКОГО АРТИСТА**

**АЛЬБЕРТА ЛЮЦІ
З ДЖАЗОМ (Америка)**

Київське об'єднання **ІДАЛЕНЬ, РЕСТОРАНІВ І КАФЕ**

Тел. 3-30-31, 3-26-98, 3-77-89.

З 24 травня ВІДКРИТО РЕСТОРАН

**У великому виборі
ГАРЯЧІ І ХОЛОДНІ
СТРАВИ.**

ВОДИ вищої якості,
крюшон, пи-
во, вино, горілка.

КУХНЯ

під доглядом шефа-кулі-
нара **т. Богуславського.**

**В ресторані є тераси з
видом на Дніпро.**

**ГРАЄ ВЕЛИКИЙ
ДЖАЗ-ОРКЕСТР.**

**ТАНЦІ з 9 г. веч.
серед публіки.**

З 29 травня

за запрошенням дирекції

в гастролей

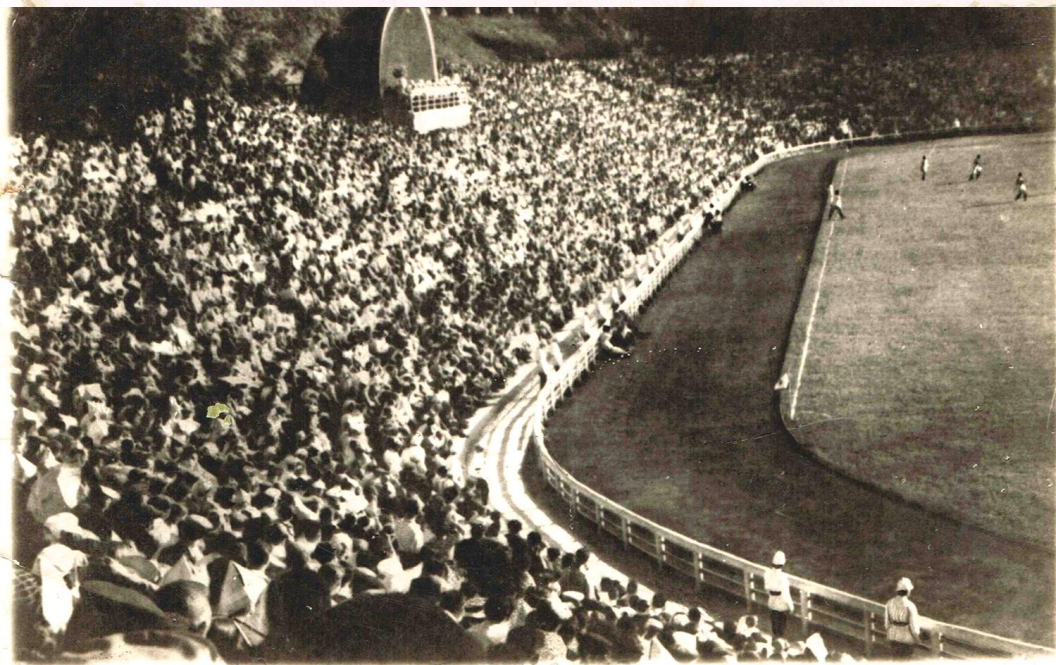
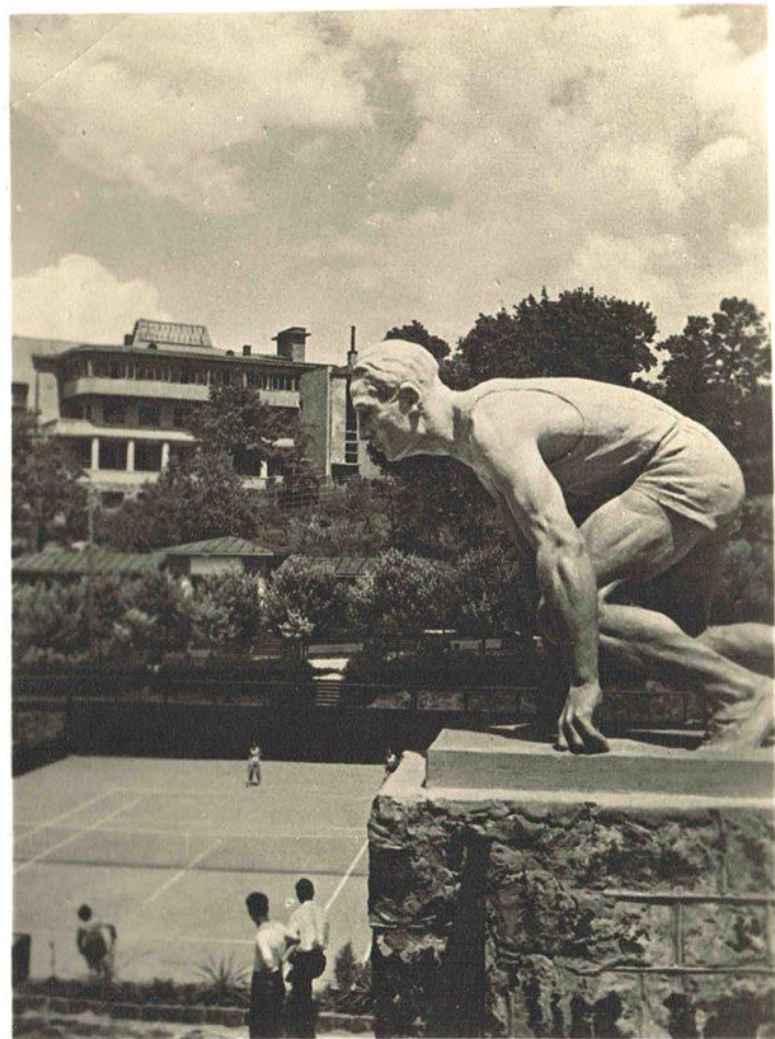
**відомого негритянсько-
го артиста**

**Альберта Люцці
з джазом (Америка).**

Ресторан „Рив'єра”, 30-ті роки

Результат матча

*Британський танк «Рікардо» —
згадка про Громадянську війну*

Наприкінці 30-х років у сквері Музейного провулку було встановлено трофейний англійський танк Mark V, вироблений у 1918 р. фірмою Віккерс-Армстронг. Восени 1939 р., після так званого “визвольного походу” Червоної армії в Західну Україну, на алеях Першотравневого парку (колишнього Царського саду) було влаштовано виставку здобутих тоді у Війська Польського трофеїв. Там стояли танки „Рено” французького виробництва з кулеметним озброєнням, станкові кулемети австрійського виробництва „Шварцлозе” й англійського – „Віккерс”, новітні гармати чеської фірми „Шкода” тощо.

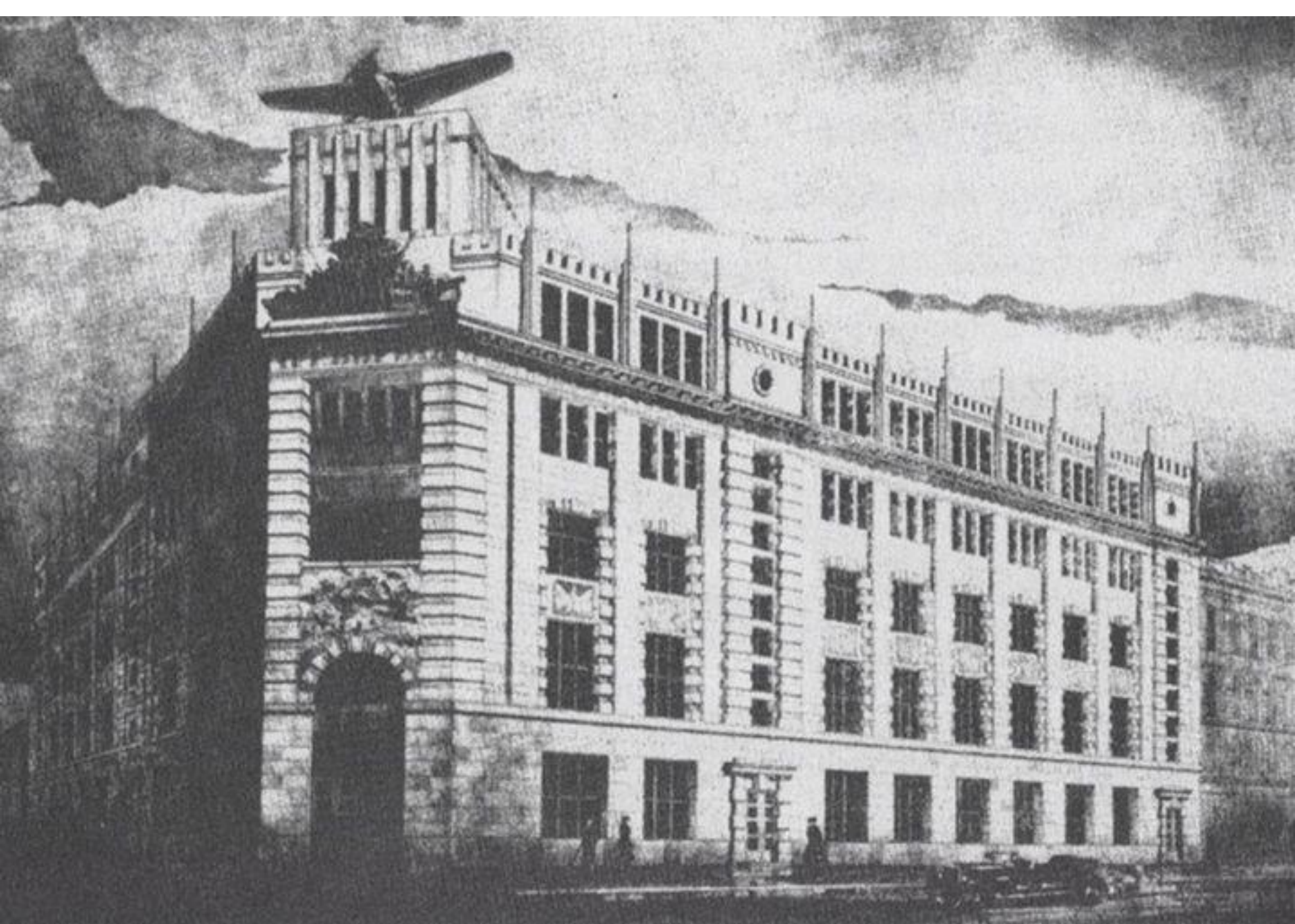

Площадь III Интернационала, 1934 г. Куча мусора – разобранный трамвайная станция, слева – бывший дом Славянского и будущий дом Оборона, сожженный нацистами в 1943 г.

Дом Обороны им. Фрунзе. Бывший дом Славянского по проекту арх. П. Алешина в новой столице реконструировали для новых надобностей в 1935–1936 гг.

На углу — знак оборонного общества ОСОАВИАХИМ и скульптуры красноармейцев.

Праворуч на задньому плані – будинок державних установ (Хрещатик, 5), зведений за проектом архітекторів М. Шехоніна та Л. Гореліка у 1929-31 рр., в стилі конструктивізму. По війні у ньому розмістився головпоштамт і ресторан. Знесений у 2000-ні роки з наміром спорудити на цій площадці хмарочос.

На фото, сделанном К. Лишко в начале ноября, вероятно, 1938 г. - площадь им. III Интернационалу (ныне - Европейская). Слева - Дом обороны с портретами маршала В. Блюхера и председателя Совнаркома В. Молотова на окнах (по случаю очередной годовщины «Великого Октября»). На торце дома № 6 - рекламный щит с пионером.

Фото з колекції Артема Гусинського

Настав грізний 1941-й рік

*Кінець вересня 1941 р. —
перші дні окупації.*

*Німці розгортають
артилерійську батарею на
оглядовому майданчику в
Піонерському парку.*

*Кре́чатик со стороны площади III Интернационала (Европейской), около 20 сентября 1941 года.
Слева – сгоревшее здание Трамвайного треста (Кре́чатик, 7)*

*Погорільці з Хрещатика біля концертної естради Піонерського парку, 1941.
Фото з колекції Артема Гусинського*

Під час гітлерівської окупації. З колекції Артема Гусинського

Фото Герберта Ліста, літо 1943 року

Листопад 1943

*Близько 1944 року? Могила танкіста Никифора Шолуденка
спершу була на площі Калініна, потім на площі Сталіна*

Похорон Миколи Ватутіна 17 квітня 1944 р.

*Похорон Ватутіна 17 квітня 1944 р.
Микита Хрущов ховає свого соратника у день власного 50-річчя*

Руины бывшего дома Обороны на Крещатике, 1.
Никита Хрущев со свитой инспектирует разбор руин.

Микита Хрущов, весна 1944?

Микита Хрущов, літо 1944

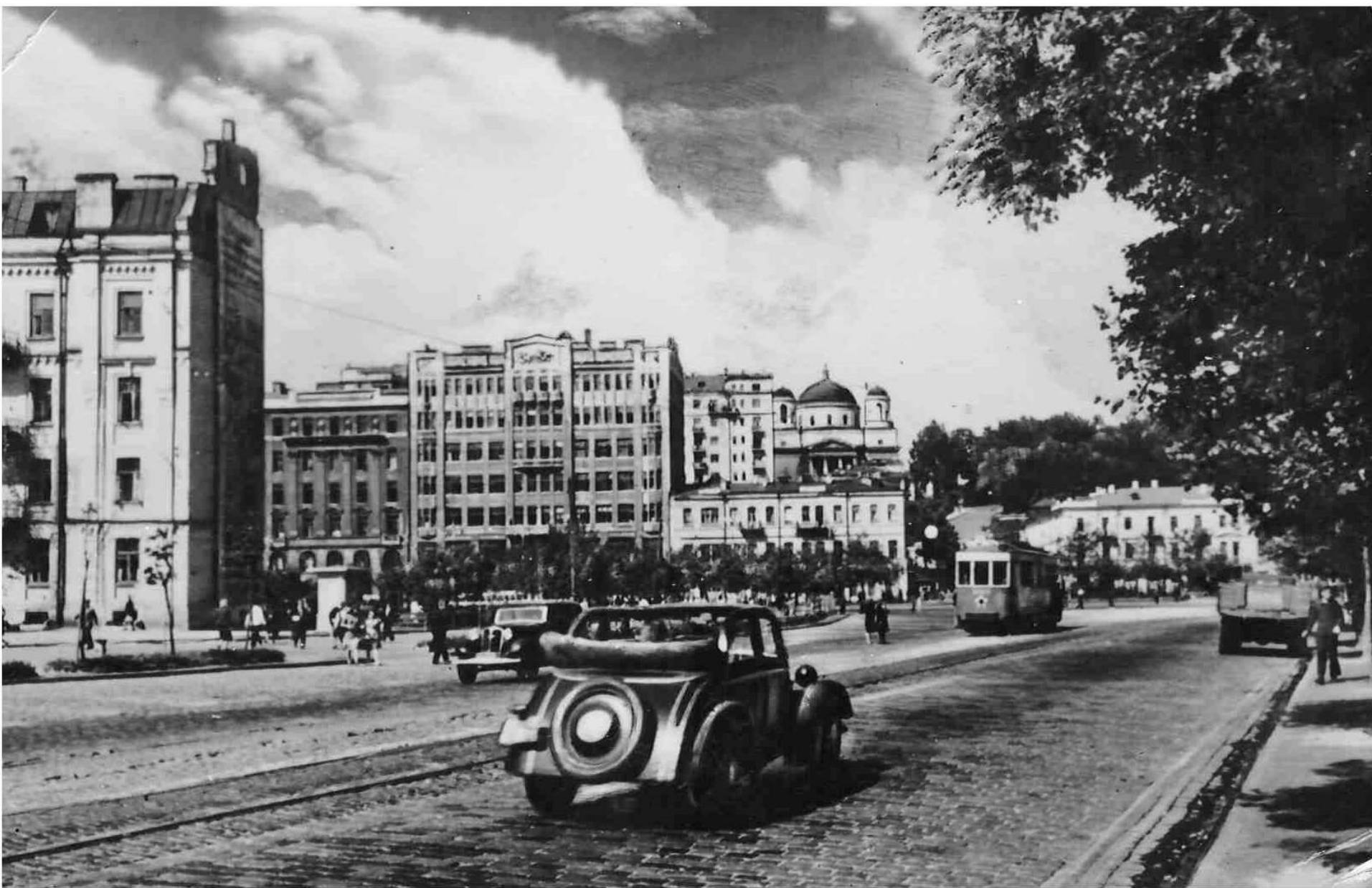

Маючи високий глухий торець будинок держустанов не постраждав від пожеж під час тотального нищення Хрещатика у вересні 1941 року, коли згорів сусідній будинок № 7; не зачепив його вогонь і на початку листопада 1943 року, коли нацистські окупанти спалили будинок № 3. Коли у тому ж вересні 1941 року радянські диверсанти спалили будинок Головпоштамту на вулиці Хрещатик, 26, окупаційна влада перенесла цю важливу установу поштового зв'язку в будинок держустанов. Там Головпоштамт перебував до 1956 року, коли переїхав до нового приміщення на Хрещатик, 22.

На раковині гасло: «Мистецтво — знаряддя в боротьбі за соціалізм».

Государственная филармония СССР с портретом
вождя народов на фасаде. Фото В.К.Федорец, 1950

*Березень 1953: мітинг у день смерті Сталіна. Він вважався вічно живим...
З альбому: Київ у фотоілюстраціях. К.: Мистецтво, 1954*

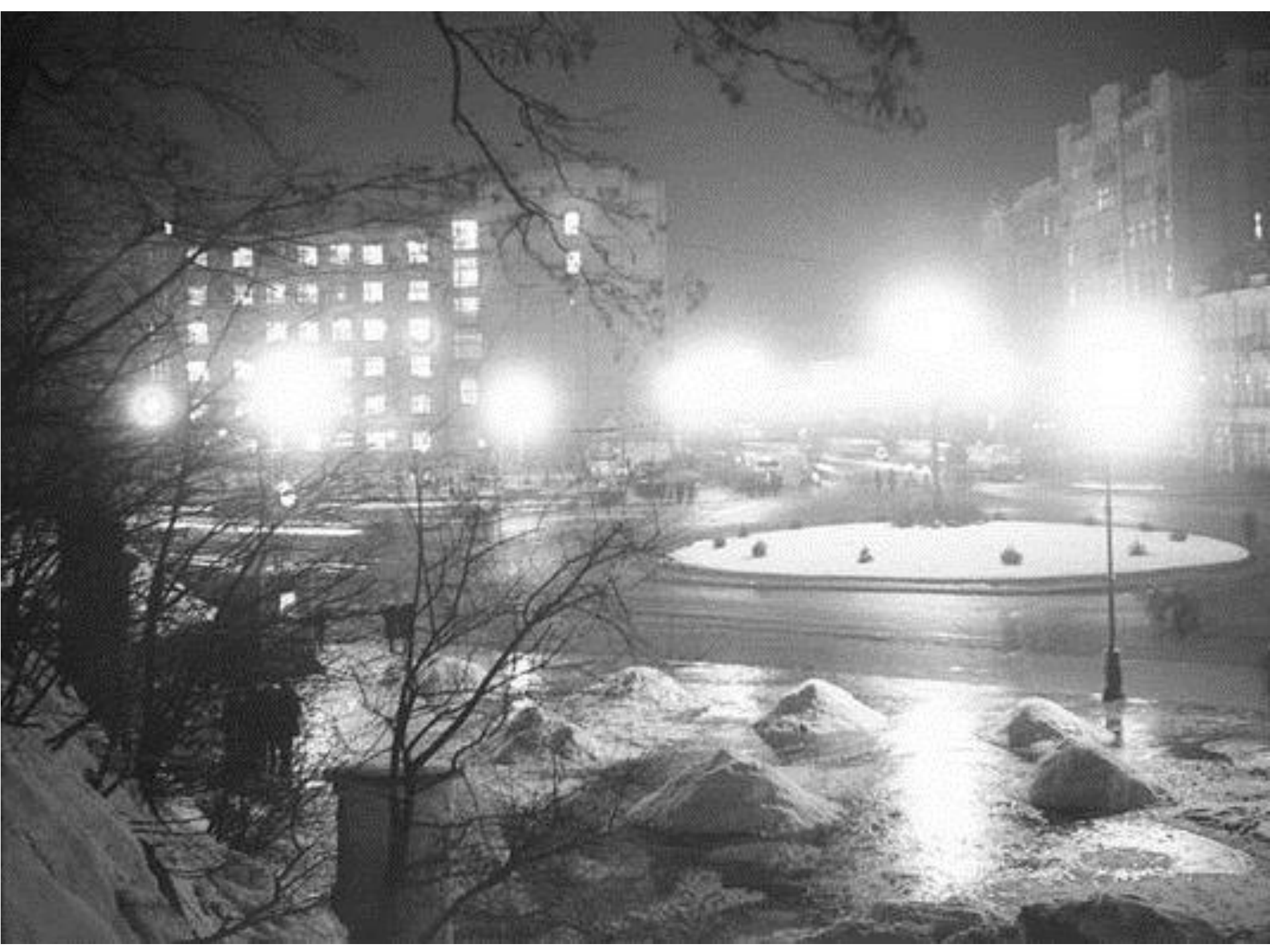
1953

1953. Трамваи на Владимирском спуске. Фото: Огарков В.М.

Готель «Дніпро» побудовано на місці скверу в 1964 р.

1953

Площа Сталіна наприкінці 1953 р.: три трамваї, два тролейбуси й автобус!

В довоенные годы летнего кинотеатра на горке не было. Но вот грянул 1941 год. Пожар 24–26 сентября, испепеливший Крещатик, уничтожил и лучшие кинотеатры города. На период восстановления масса киевлян осталась без кинофильмов (телевидение пришло к нам только в 50-е). Между тем, кино оставалось "важнейшим из искусств". Поэтому были приняты меры к скорейшему увеличению числа зрительских мест. К концу 1940-х годов послевоенный Киев охватила сеть летних кинотеатров. Самый грандиозный из них, на 4000 мест, расположился в "Зеленом театре" на Парковой дороге, неподалеку от Аскольдовой могилы. И на Владимирской горке появился новый кинотеатр подобного типа. Он так и назывался "Летний" (позже его именовали "1-й летний", а затем конкретно "Владимирская горка"). По соседству было ещё и летнее кафе-мороженое.

Панорама площади Сталина (теперь Европейская). Хорошо виден аттракцион "Колесо обозрения" в Пионерском парке (ныне Крещатый). Непривычно начало подъема на Владимирскую горку – за зданием прокуратуры (бывшей Европейской гостиницы) просматриваются жилые дома, летнее кафе-мороженое и округлый навес летнего кинотеатра! Теперь здесь здание Украинского дома, построенного в конце 1970-х гг. (первоначально для музея Ленина). Фото 1950-х годов

*Ліворуч – будинок
державних установ
(Хрещатик, 5), зведений за
проектом архітекторів М.
Шехоніна та Л. Гореліка у
1929-31 рр., в стилі
конструктивізму. По війні
у ньому розмістився
головпоштамт і ресторан.
Знесений у 2000-ні роки з
наміром спорудити на цій
площаді хмарочос.*

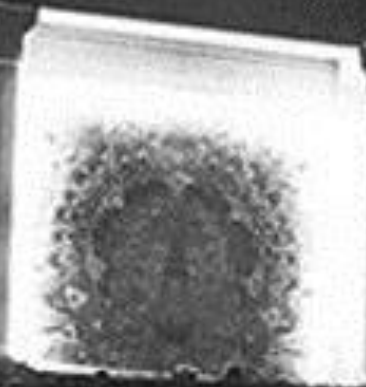
1954

*Кінотеатр „Дніпро”, фото 1954 р.
Архітектор Володимир Заболотний, 1936.
Збудовано як кінотеатр Піонерського парку*

КІНОТЕАТР
Дніпро

*Фонтан "Слоник" у Піонерському саду
Фото 1955 р*

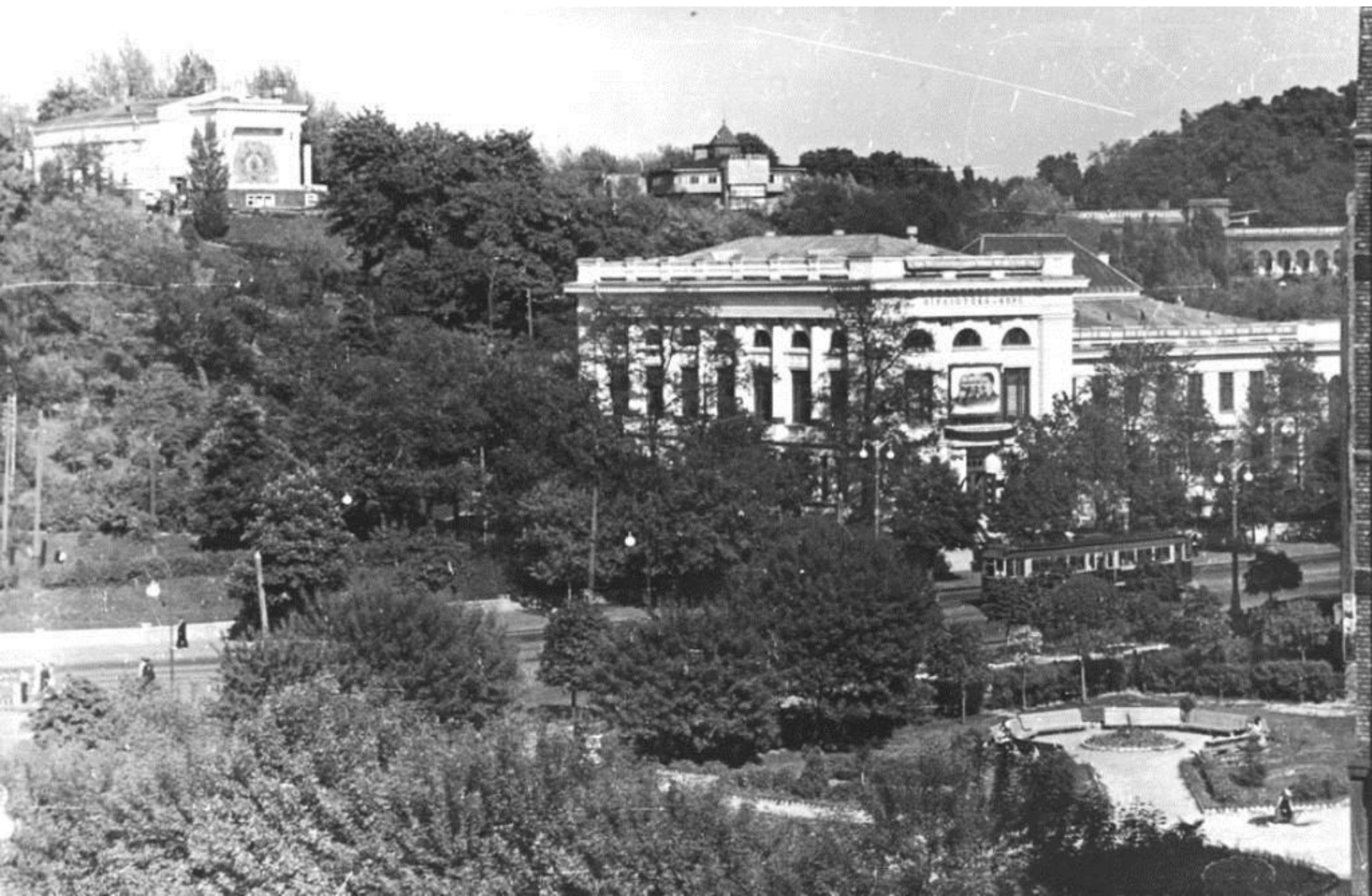
16 квітня 1957

Травень 1958. Фото А. Примаченка

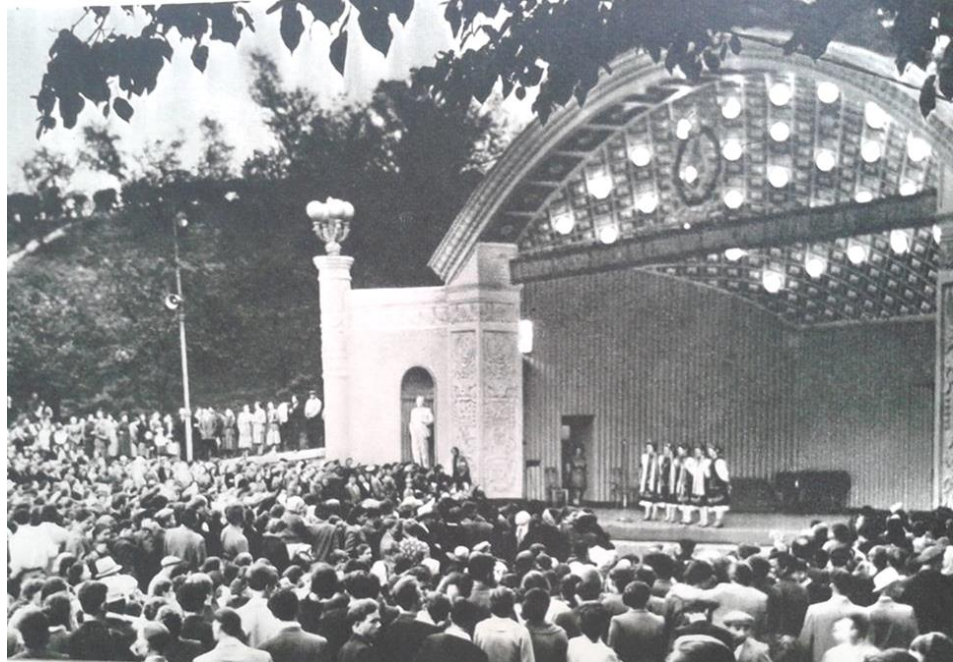
1962

Сквер на площади Сталина.

Фото Семена Фрідлянда

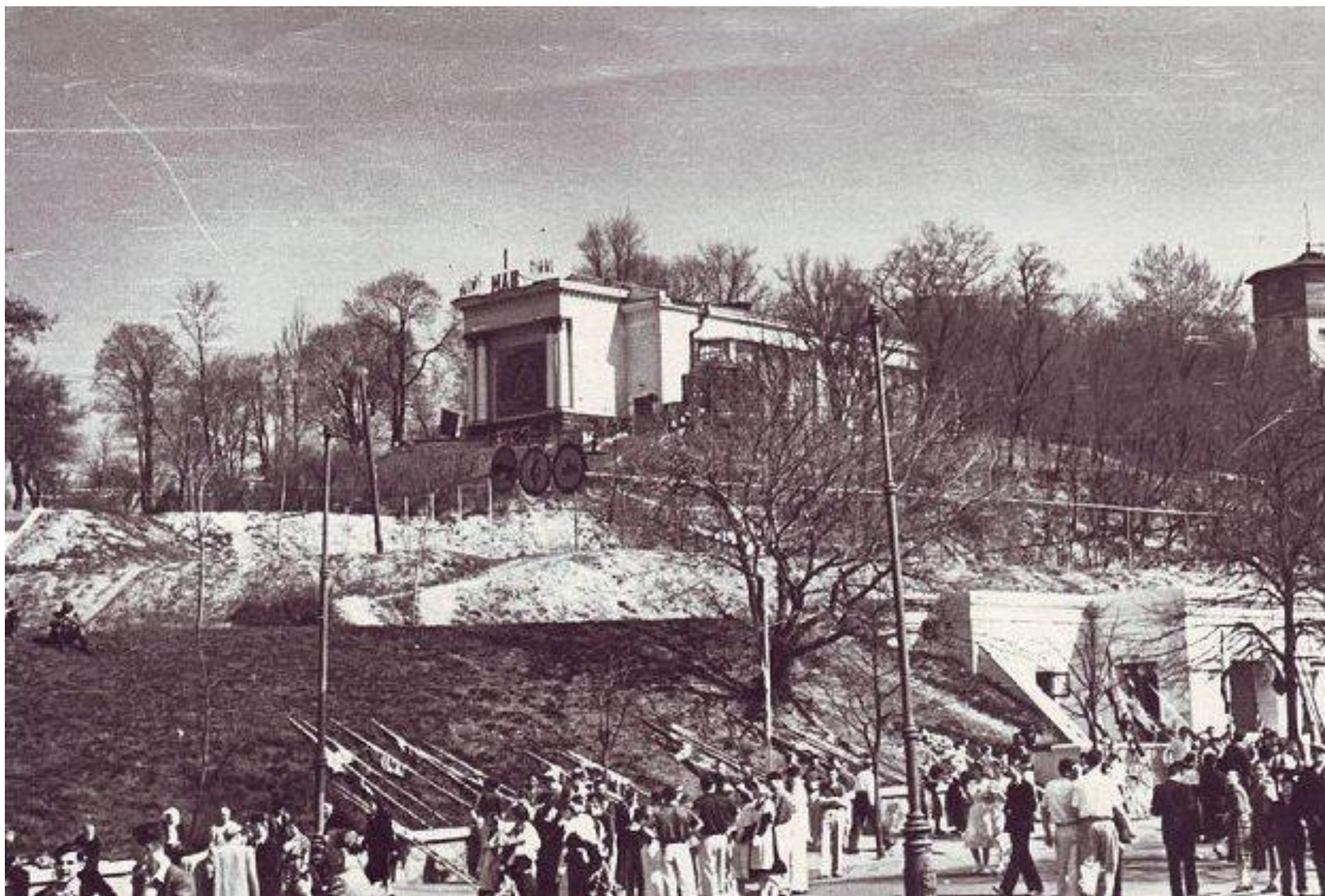

Січень 1964 року

Кінець 1960-х. Стереокінотеатр "Дніпро"

Трамвай КТВ 55-2 на Европейской площади. У этой модели кабины вагоновожатого были с обеих стороны, поэтому разворотный круг на площади не был нужен – достаточно было тупика. У киевлян получил прозвище "тяни-толкай". Были же времена – трамваи делали в Киеве! Фото: Вольфганг Шрейнер, около 1963 года.

*Прикмети 1969 р.: «двосторонній» трамвай і
квітова крамниця на місці будинку Цукротресту*

Площа Ленінського комсомолу.
Фото Володимира Фаліна, жовтень 1973 року.

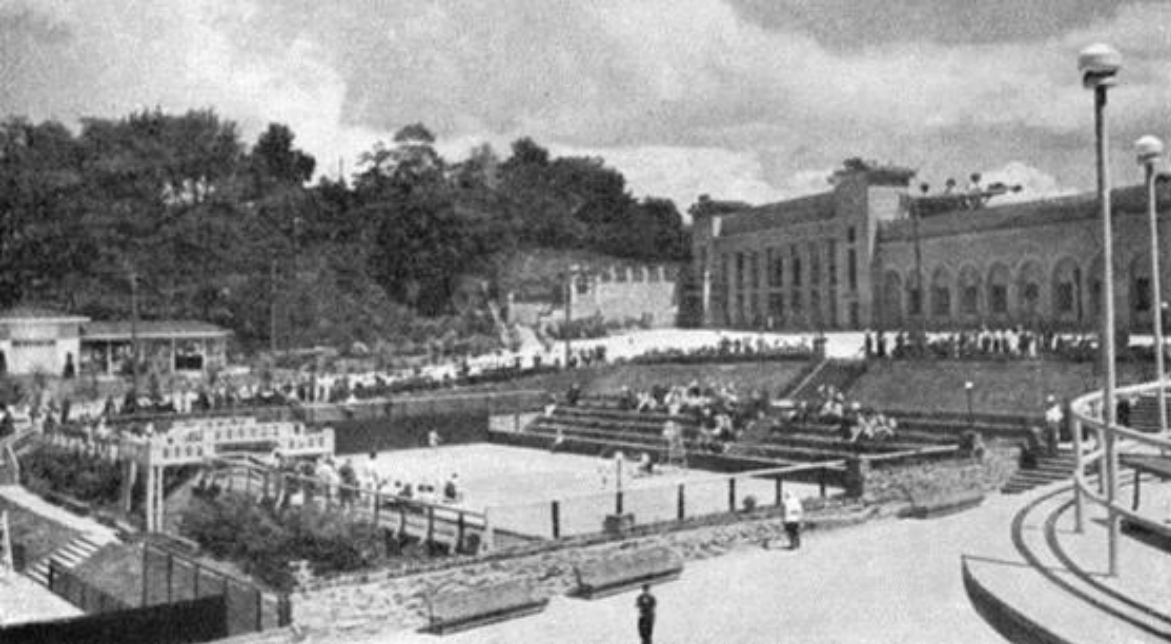
Праворуч – будинок державних установ (Хрещатик, 5), зведений за проектом архітекторів М. Шехоніна та Л. Гореліка у 1929-31 рр., в стилі конструктивізму. По війні у ньому розмістився головноштамт і ресторан, потім – міністерства екології та лісового господарства. Знесений у 2003 році з наміром спорудити на цій площадці хмарочос.

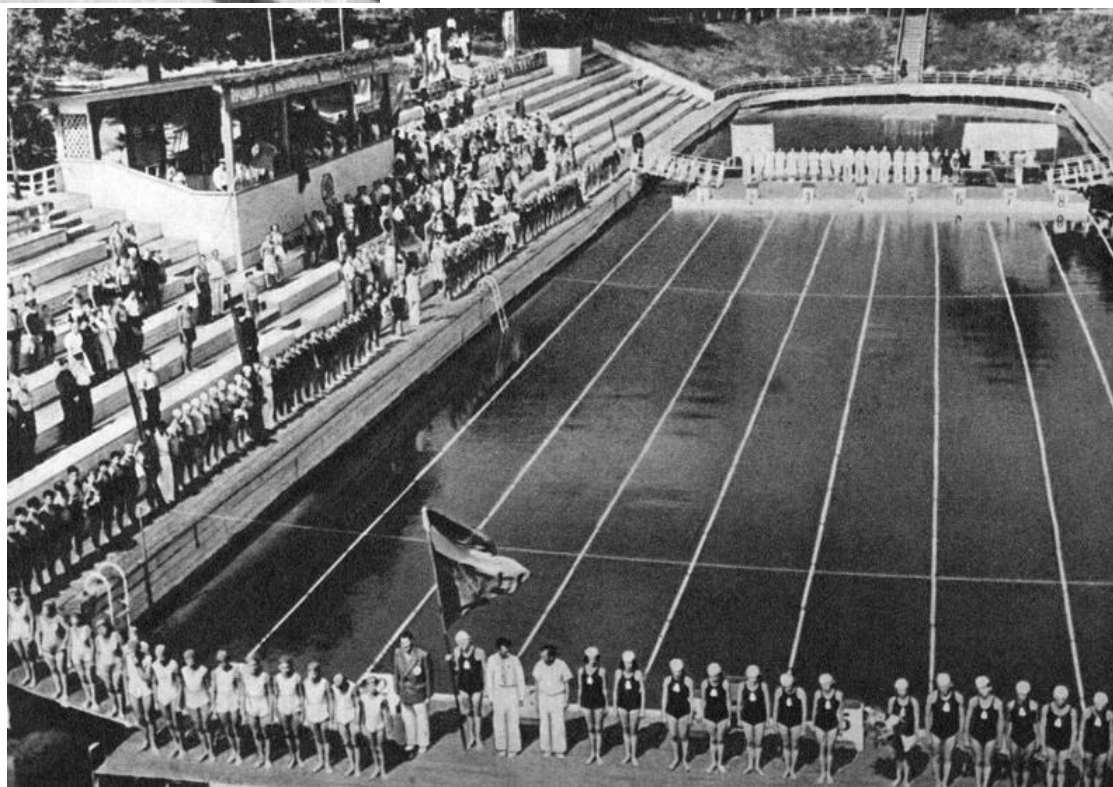
Фотоальбом "Київ", видавництво "Мистецтво", 1974 рік.

Перед входом до стадіону
“Динамо” був популярний
відкритий плавальний басейн.
Взимку воду підігрівали

1979

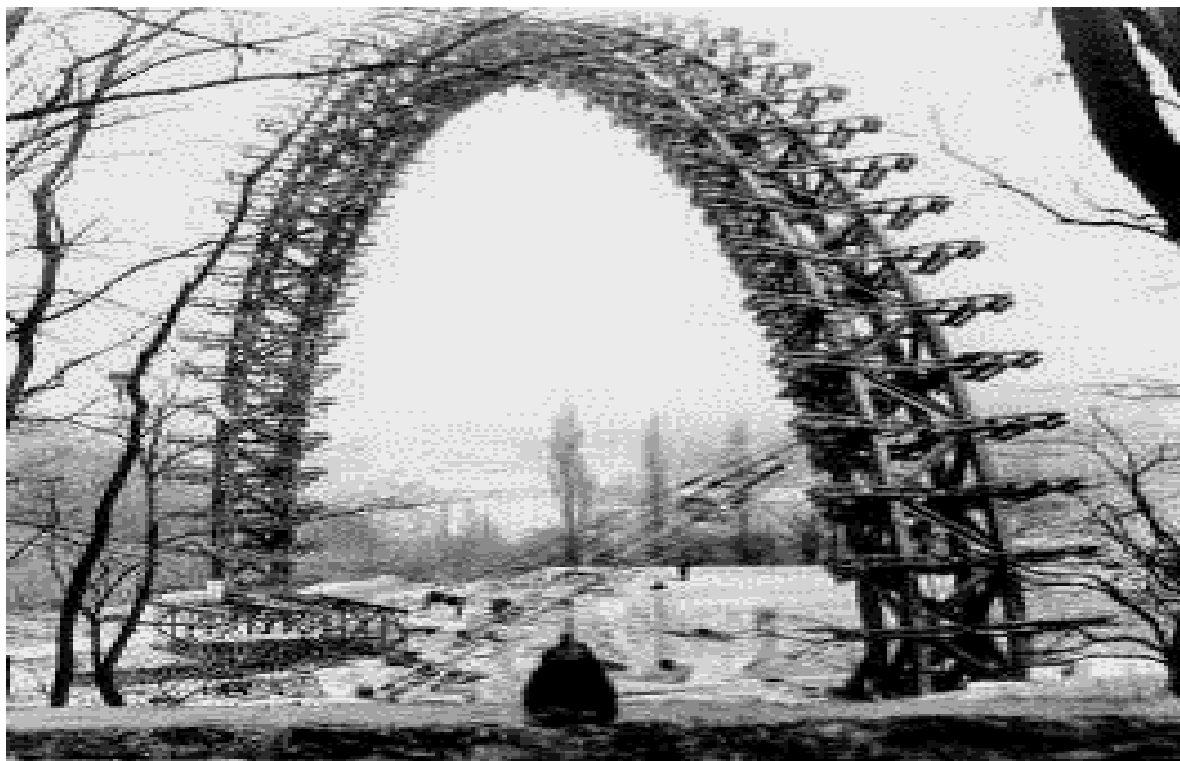

*Концертну естраду було
знесено при будівництві
монумента «Дружби народів»*

*Весна 1981 р.:
монтаж Арки дружби народів*

1981

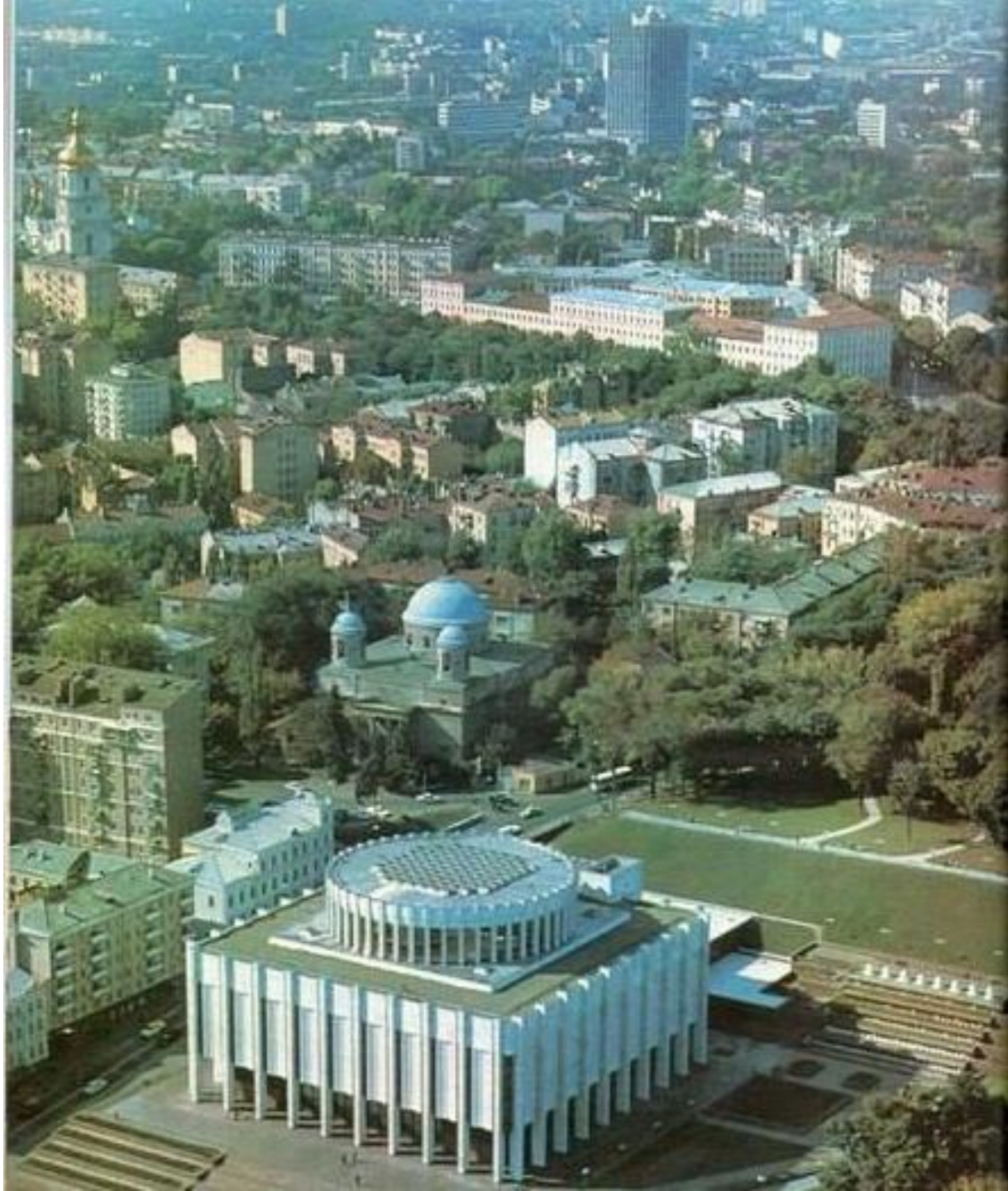

1982-й рік: музей Леніна як копія костелу

1984

UKP
інформ

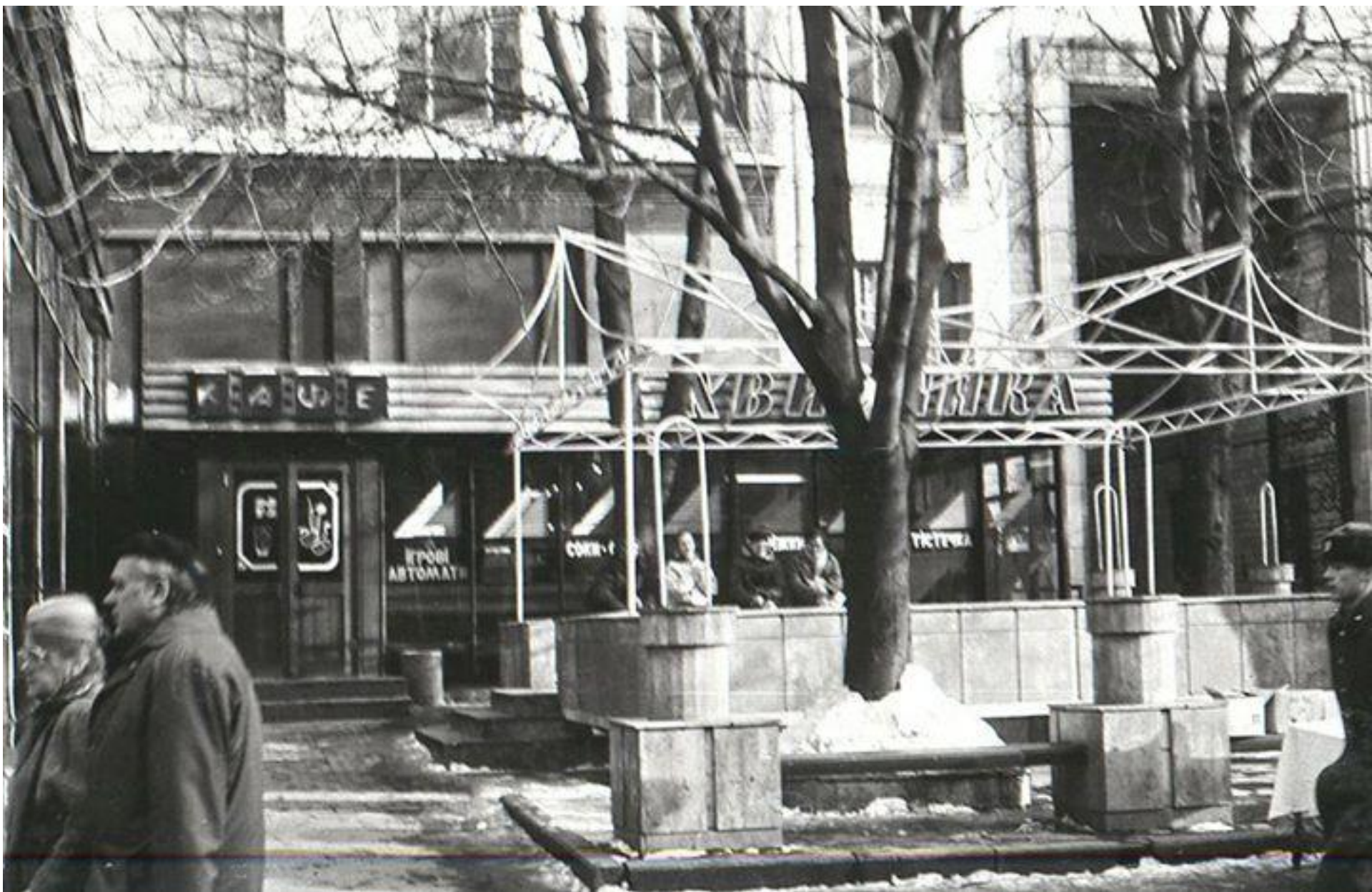

УКР
інформ

Хрещатик, 4. Наріжна будівля на Хрещатику і Трьохсвятительській вулиці зведена у середині XIX ст., можливо, за проектом Олександра Беретті. Спершу двоповерхова, у пізньокласичному стилі; потім надбудовано третій поверх, з боку Трьохсвятительської вул. добудовано новий корпус (архітектор Володимир Ніколаєв, 1875 р.). Садина належала швейцарському годинникареві Целестіну Верле, потім перейшла до власника відомої ювелірної фабрики Йосипа Маршака. Тут було його підприємство і фірмовий магазин. Колись будинок займала прес-агенція "Новини"; футбольні уболівальники пам'ятають, як 1975 р. тут у вітрині стояв Суперкубок УЄФА. Будинок знесено в квітні 1985 р.

Популярні кафе були знищені разом з рестораном “Столичний” по Хрещатику 5

1998: фанерну модель пам'ятника М. Грушевському "приміряють" до Європейської площі. Планувалось, що монумент історикові і голові УЦР встановлять між будівлею філармонії та сходами, що ведуть до Хрещатого парку. Інше місце обрали, бо здалося, що пам'ятник "загубився" серед оточуючих споруд.

2003: у великому офісному будинку по Хрещатику 5, в стилі конструктивізму, містилися популярний ресторан “Столичний”, кілька кафе та міністерства екології й лісового господарства

Один з проектів хмарочосів, які мають перетворити Київ на Чікаго

Євромайдан грудень 2013

Ніч з 20 на 21 січня 2014

Ранок 21 січня 2013 біля стадіону “Динамо”

Ukr
stream.TV

День Злуки 22 січня 2014 року

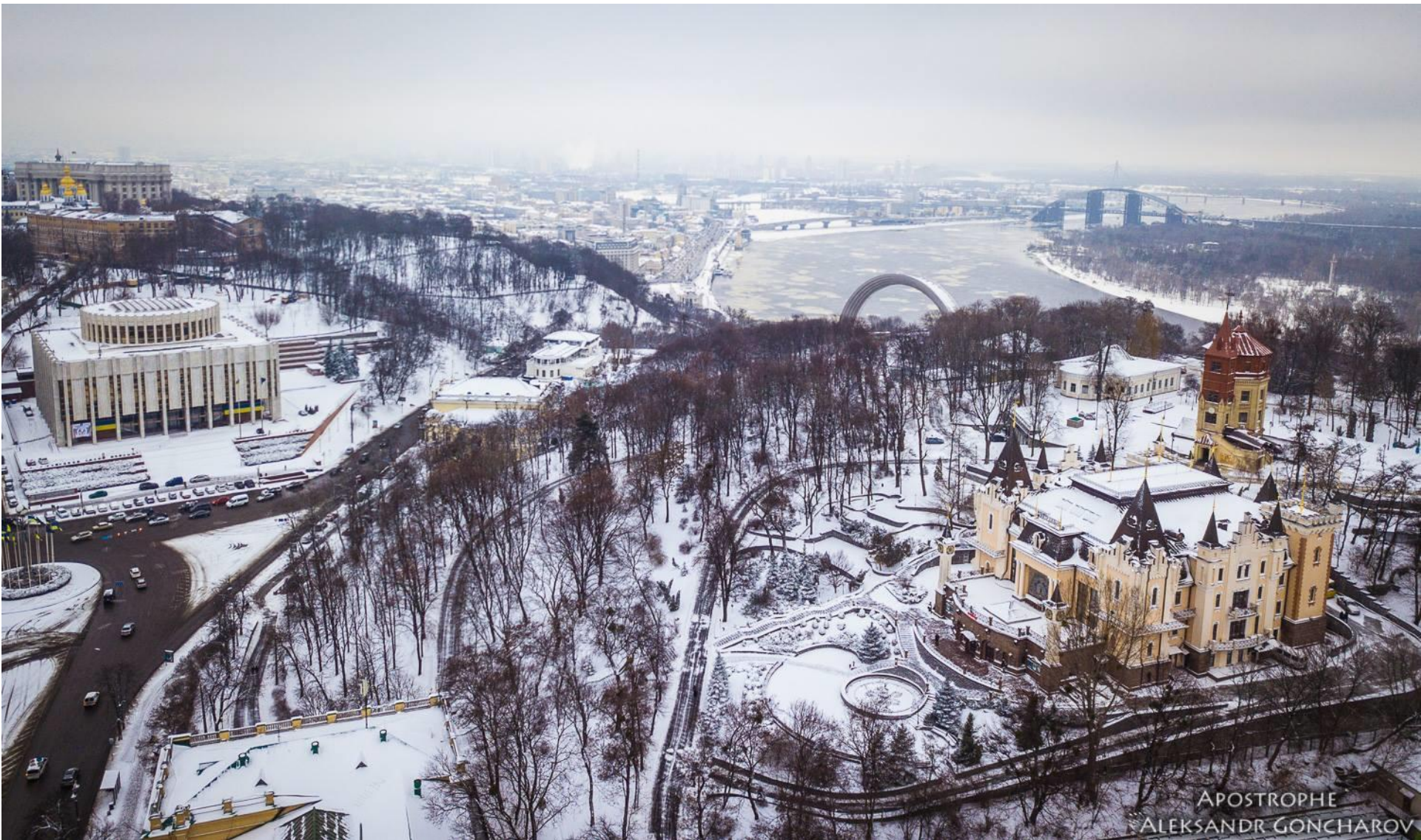

camrador.livejournal.com :: 2014

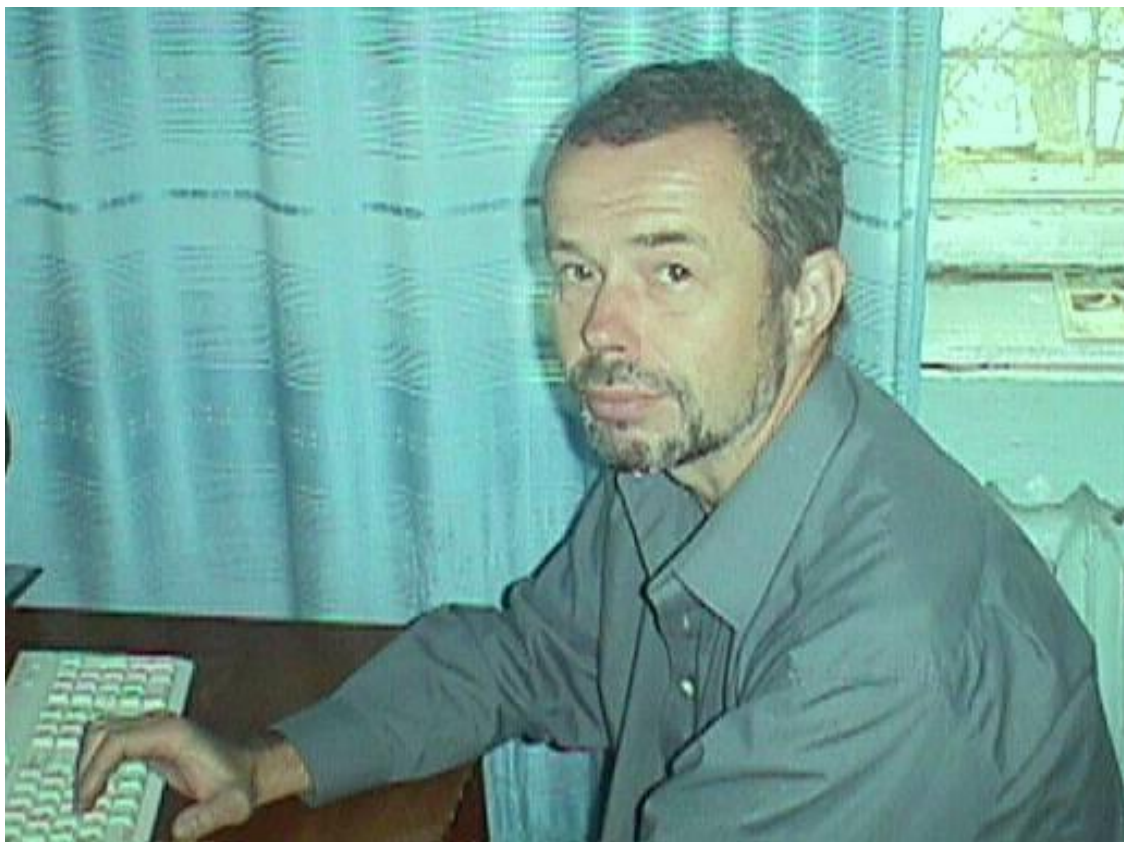
Серпень 2014

APOSTROPHE
ALEKSANDR GONCHAROV

*Валерій Лисенко – веб-майстер офіційного сайту
Чорнобильської зони. Чорнобиль, 2003 рік*

*Приватний Інтернет-проект “1000-ліття
української культури” 1000years.uazone.net
ex.ua/user/VLysenko*